

Et styrket forsvar

FORSVARSSJEFENS FAGMILITÆRE RÅD 2019

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

Innhold

FORSVARSSJEFENS FORORD	04
00 – INNLEDNING	06
Oppdraget	08
Metode og oppbygging av dokumentet	10
01 – RAMMEFAKTORER OG UTVIKLINGSTREKK	12
Et endret trusselbilde	14
Byrdefordeling og økte forventninger fra NATO	16
Den teknologiske utviklingen utfordrer sikkerhetspolitikken	16
02 – UTGANGSPUNKTET FOR RÅDET 2019	18
Status i Forsvaret	20
Økonomisk startpunkt	22
03 – BEHOV FOR STYRKING	24
Øke reaksjonsevnen	26
Øke utholdenheten	27
Redusere sårbarheten	28
Bidra mer til NATO og internasjonale operasjoner	28
Øke volum og bredde i styrkestrukturen	30
04 – FORSVARSSJEFENS STRUKTURALTERNATIVER	32
Innledning	34
Fire ambisjonsnivåer	35
Forsvarssjefens anbefaling	38
Nullalternativet – videreføre ambisjon i gjeldende langtidsplan	38
Strukturalternativ D – «Tilpasset nasjonal evne»	40
Strukturalternativ C – «Styrke NATOs kollektive forsvar»	46
Strukturalternativ B – «Styrking av utvalgte områder»	52
Strukturalternativ A – «Møter sikkerhetssituasjonen»	62
Konsekvenser av vekst	68
Forsvarets baser	70
Implementering	72
Kostnadsberegninger	74
05 – FORSVARSSJEFENS ØVRIGE ANBEFALINGER	76
Videreutvikle forholdet mellom drift og investering	78
Opprettholde operativ evne ved skifte av hovedsystemer	78
Videreutvikle romvirksomhetens plass i Forsvarets struktur	78
Videreutvikle Forsvarets evne innenfor cyberoperasjoner	78
Videreutvikle Forsvarets evne til operasjoner i informasjonsmiljøet	80
Videreutvikle Forsvarets evne til elektronisk krigføring	80
Kjemisk, biologisk, radioaktivt og nukleært-vern (CBRN) i Forsvaret	80
Videreutvikle evne til forebyggende sikkerhet	80
Kontinuerlig utvikle et relevant forsvar ved å ta i bruk ny og eksisterende teknologi	81
Den allierte dimensjonen	82
Videreutvikle sivilt-militært samarbeid	83
Forbedring, effektivisering, innovasjon og utvikling	83

**FAGMILITÆRT RÅD 2019
– ET STYRKET FORSVAR**

Russlands annektering av Krim i 2014 var en skjellsettende hendelse for den vestlige verden. Russland viste evne og vilje til å bruke militærmakt mot et naboland i Europa for å oppnå politiske mål. Dette ga en erkennelse av at Forsvaret ikke var tilpasset våre sikkerhetsutfordringer. Med gjeldende langtidspan¹ ble det derfor tatt grep for å styrke Forsvaret. Det ble prioritert å ta igjen etterslep på vedlikehold, øke reservedelsbeholdninger og øke aktiviteten. Dette er gjort, og Forsvaret vil i hovedsak nå målene innen 2021. Det ble også satset på nye, moderne kapasiteter. Grepene var helt nødvendige, og Norge står i dag bedre rustet til å ivareta våre sikkerhetsinteresser. Planen beholdt bredden, men reduserte volumet i strukturen for å kunne investere i moderne kapasiteter.

Mandatet for dette fagmilitære rådet sier at Norge må ta et større ansvar for egen sikkerhet i våre nærområder, og at Norge må bidra mer til alliansens samlede avskrekings- og forsvarsevne. Mandatet understreker behovet for en forsvarssektor med tilpasset reaksjonsevne, tilstrekkelig utholdenhet, bedre situasjonsforståelse, bedre beskyttelse og evne til å håndtere samtidige hendelser. Disse behovene krever en styrking av personell, materiell og forsyninger.

Russland har utviklet en militær evne til å agere raskt og nesten uten forvarsel. Tradisjonell militær maktbruk kombineres med økt utnyttelse av det digitale rom og informasjonsmiljøet. Ny teknologi og spredningen av den påvirker vår sikkerhet på nye måter. Forsvaret må være i stand til å møte dette med relevante styrker og bedre egenbeskyttelse.

Nordområdene oppfattes i økende grad som en strategisk utfordring, ikke bare for Norge, men også for NATO og sentrale allierte. NATO har reagert med økt reaksjonsevne, tilstedeværelse og tilgjengelighet for allierte styrker. Det krever at vi som medlemsland er synlig til stede, følger med og forstår utviklingen. Alliansen forventer at alle medlemsland bidrar med styrker til NATOs operasjoner og beredskapsstyrker i bytte mot sikkerhet. Dagens norske forsvar er for lite til å ivareta nasjonale forpliktelser og samtidig bidra til NATOs operasjoner og beredskap.

Det fagmilitære rådet bygger på gjeldende langtidspan og presenterer fire ulike strukturalternativer: alternativ A som «Møter sikkerhetssituasjonen», alternativ B som er «Styrking av utvalgte områder – land eller sjø», alternativet C som «Styrker NATOs kollektive forsvar», og alternativet D som er «Tilpasset nasjonal

evne». I tillegg presenteres nullalternativet. Alternativene bygger på hverandre, og er reelle politiske handlingsalternativer til ulike forsvarspolitiske og ressursmessige ambisjonsnivåer. Nullalternativet er en videreføring av gjeldende plan. Alternativene A til D styrker dagens forsvarsstruktur og den operative evnen gjennom i ulik grad å øke volum, bredde, reaksjonsevne, utholdenhet, beskyttelse, slagkraft og situasjonsforståelse. Alternativene legger nasjonalt planverk og allierte forsterkningsplaner til grunn, øker evnen til fellesoperasjoner og tar samtidig inn over seg et endret trusselbilde med reduserte varslingstider. NATOs krav til Norge ivaretas i strukturalternativ A, og i varierende grad i de andre alternativene.

**«Mandatet understreker
behovet for en forsvarssektor
med tilpasset reaksjonsevne,
tilstrekkelig utholdenhet,
bedre situasjonsforståelse,
bedre beskyttelse og evne til å
håndtere samtidige hendelser.»**

Hvilket forsvar Norge skal ha, er en politisk beslutning. Min anbefaling til regjeringen er beskrevet i alternativ A. Dette alternativet møter sikkerhetssituasjonen og gjør Forsvaret på sikt i stand til å løse de pålagte oppgavene². Anbefalingen innebærer en markant styrking av Forsvaret. Den vil gi oss en troverdig forsvarsevne, nasjonal og alliert situasjonsforståelse og evne til suverenitetshevdelse og episodehåndtering i norske hav- og interesseområder. De andre alternativene innebærer også en styrking, men med større risiko på flere områder.

Jeg har i utarbeidelsen av rådet benyttet den samlede kompetansen i forsvarssektoren. Den strategiske planstaben i Forsvarsdepartementet, fagmiljøer i

¹) Prop. 151 S (2015–2016), jf. Innst. 62 S (2016–2017) og Prop. 2 S (2017–2018), jf. Innst. 50 S (2017–2018).
²) Prop. 151 S (2015–2016). Kampkraft og bærekraft – langtidspan for forsvarssektoren. Side 21.

Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt, Forsvarsmateriell og Forsvarsbygg har alle bidratt med analyser, beregninger og innspill. Samtidig har jeg hatt hyppige møter med Forsvarets sjefer og de tillitsvalgte i utarbeidelsen av rådet. Derfor føler jeg meg trygg på at dette er et helhetlig råd for hele Forsvaret.

Norge står overfor en mer krevende sikkerhetssituasjon og økte krav fra NATO. Det fagmilitære rådet gir helhetlige, skalerbare alternativer for en styrking av Forsvaret. Rådet gir et grunnlag og en anbefaling for en politisk beslutning om hvilken forsvarsevne Norge skal ha i fremtiden.

Haakon Bruun-Hanssen
Admiral
Forsvarssjef

Innledning

Regjeringen ber om råd for hvordan Forsvaret kan styrkes i en tid hvor Norge må ta større ansvar for egen sikkerhet og samtidig bidra mer til NATO. For å oppfylle våre forpliktelser, trenger vi et mer moderne forsvar med økt reaksjonsevne, økt volum og et velutviklet samarbeid med sivil sektor.

OPPDRAGET

Regjeringen tar sikte på å legge frem en ny langtidsplan for forsvarssektoren i Stortinget våren 2020. 5. april 2019 ba regjeringen forsvarssjefen om hans råd for den videre utviklingen av Forsvaret. Rådet fremmes og offentliggjøres 8. oktober 2019.

Norges sikkerhetspolitiske omgivelser har endret seg og er i dag preget av større alvor og uforutsigbarhet. Det forverrede trusselbildet gjør Norge mer sårbart. Derfor konkluderer regjeringen med at Norge må ta et større ansvar for egen sikkerhet i våre nærområder, og at Norge må bidra mer til alliansens samlede avskrekkings- og forsvarsevne. Regjeringen beskriver et behov for et mer robust forsvar med tilpasset reaksjonsevne, tilstrekkelig utholdenhet, bedre situasjonsforståelse, bedre beskyttelse og evne til å håndtere samtidige hendelser.

Regjeringen ber om råd fra forsvarssjefen for hvordan Forsvaret kan styrkes. Utviklingen mot et mer moderne og relevant forsvar som kan operere effektivt sammen med allierte styrker, skal fortsette. Det skal gis råd om en videreutvikling av samarbeidet med sivil sektor. Dette samarbeidet gjør oss i bedre stand til å håndtere bredden i utfordringer. Dette vil styrke den nasjonale motstandsdyktigheten mot sammensatte trusler.

Forsvaret har nylig videreutviklet, oppdatert og lagt frem et gjennomgående planverk for forsvar av Norge. Forsvarssjefens strategi for forsvar av Norge, «Arctic Guard», er regjeringsforankret. Det komplette operasjonelle og taktiske planverket trådte i kraft fra juli 2018. Det oppdaterte nasjonale planverket er knyttet opp til og avstemt med NATOs planverk. Planverkene er viktige grunnlag for Forsvarssjefens fagmilitære råd 2019.

Norge var vertskap for NATOs storøvelse Trident Juncture i 2018. Øvelsen testet NATOs forsterkningsplaner for Norge, Norges egne forsvarsplaner og vår evne til å yte forventet vertslandsstøtte. Erfaringene fra øvelsen er et viktig grunnlag for den anbefalte videre utviklingen av Forsvaret.

Forsvarssjefens fagmilitære råd 2019 skal ta utgangspunkt i eksisterende langtidsplan, justert for etterfølgende forlik og andre kostnadsøkninger som presisert i mandatet. Regjeringens ambisjon er at neste langtidsplan skal legge til rette for en norsk tilnærming til NATOs 2-prosentmål. Dette fagmilitære rådet ivaretar denne ambisjonen.

«Norges sikkerhetspolitiske omgivelser har endret seg, og er i dag preget av større alvor og uforutsigbarhet.»

Det fagmilitære rådet er et helhetlig råd. Det bygger videre på ambisjon, struktur og hovedinnretning gitt i gjeldende langtidsplan³. Forsvarssjefens fagmilitære råd er skalerbart gjennom helhetlige og uavhengige strukturalternativer, der det for hvert strukturalternativ er en tilpasset balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi. Anbefalingene er kostnadsberegnet og prioritert. Det fagmilitære rådet gir også anbefalinger for de spesifikke temaene som er etterspurt i mandatet.

3) Prop. 151 S (2015–2016), jf. Innst. 62 S (2016–2017) og Prop. 2 S (2017–2018), jf. Innst. 50 S (2017–2018).

Norsk F-35 under Kjeller Airshow 2019.

Pilot på Sea King redningshelikopter fra 330 skvadronen før en flytur ut fra Ørland flystasjon.

METODE OG OPPBYGGING AV DOKUMENTET
Rådet er delt i fem deler

Del 1

Del 1 beskriver sikkerhetssituasjonen som påvirker Norge og Forsvaret. Delen beskriver de eksterne ramme faktorene og utviklingstrekk som gir endrede forutsetninger og krav. Endringene danner et viktig utgangspunkt for den videre utviklingen av Forsvaret.

Del 2

Del 2 beskriver status i Forsvaret og er utgangspunktet for forsvarssjefens fagmilitære råd 2019.

Del 3

Del 3 beskriver områdene hvor det er behov for styrking basert på gapet mellom den endrede sikkerhetssituasjonen (del 1) og hva Forsvaret er i stand til å håndtere (del 2).

Del 4

Del 4 er forsvarssjefens råd for å tette gapene som er identifisert. Det beskriver fire ulike strukturalternativer som alle utgjør reelle politiske handlingsalternativer på ulike forsvarspolitiske og ressursmessige ambisjonsnivåer. Alternativene bygger på vedtatt struktur og hovedinnretningen i gjeldende langtidsplan. Del 4 beskriver også et nullalternativ som tar utgangspunkt i gjeldende langtidsplan, justert for etterfølgende forlik og andre kostnadsøkninger som presisert i mandatet.

Del 5

Del 5 beskriver forsvarssjefens øvrige anbefalinger.

I tråd med regjeringens mandat legger dette rådet vekt på perioden frem til 2028. Samtidig anbefales en langsiktig utvikling av Forsvarets struktur, en struktur som synliggjør planer og erstatning av kritiske kapasiteter i et 20-årsperspektiv. Det tar lang tid fra beslutning om å erstatte hovedsystemene i Forsvaret til disse er implementert. Systemene har dessuten lang levetid. Langsiktighet er derfor viktig for å sikre kontinuerlig operativ effekt. Den anbefalte strukturutviklingen er periodisert som følger:

→ 2021–2024

→ 2025–2028

→ Etter 2028

Det er gjennomført utredninger, analyser og vurderinger for å komme frem til anbefalinger og strukturalternativer som ivaretar norske forpliktelser og pålagte oppgaver nasjonalt og internasjonalt. Utredningsinstruksen har vært benyttet i samtlige utredninger. Forsvarets forskningsinstitutt, Forsvarsbygg og Forsvarsmateriell har bidratt med vurderinger og analyser til rådet. Arbeidstakerorganisasjonene har vært involvert og har gitt gode innspill. Innspill fra de ulike aktørene har vært viktige i utformingen av anbefalingene.

Personell fra Air Mobile Protection Team i NORTAD II i FN operasjonen MINUSMA, holder vakt med hund ved et norsk C-130J Hercules på oppdrag i Gao i Mali.

Rammefaktorer og utviklingstrekk

Det nye trusselbildet er komplekst, og den teknologiske utviklingen krever mye av hele alliansen. Både statlige og ikke-statlige aktører bruker en rekke virkemidler for å ramme, slik at det er vanskelig å definere både konflikten og hvem som står bak.

01

ET ENDRET TRUSSELBILDE

Gjeldende langtidsplan baserte seg på en erkjennelse av at sikkerhetssituasjonen var i endring. Dagens situasjon viser at denne analysen var riktig. Siden den gang har sikkerhetssituasjonen forverret seg både i styrke og omfang. Trusselbildet mot norske og allierte interesser er mer sammensatt og endres raskt. Utviklingen er preget av tydeligere spenninger, høyere uforutsigbarhet og økt sårbarhet.

Et gjennomgående trekk ved dagens trusselbilde er at truslene er sektorovergripende. Det innebærer at alle samfunnssektorer kan bli utsatt for maktbruk og press.

Sikkerhetssituasjonen kjennetegnes ved at trusselaktørene prioriterer modernisering og utvikling av konvensjonelle militære styrker, parallelt med økt bruk av ikke-militære virkemidler. Norge og allierte står overfor en rekke militære og ikke-militære virkemidler fra statlige og ikke-statlige aktører. Det kan gjøre det vanskelig å definere en konflikt, avdekke hvem som står bak, og treffe effektive tiltak.

Stormaktrivalisering og stabilitet i nord

Regional ustabilitet og risiko for mellomstatlig konflikt er igjen blitt relevante problemstillinger i vår del av verden. Stormakter er i skarp konkurranse med hverandre om global og regional innflytelse, og den etablerte internasjonale ordenen utfordres. Viljen til å anvende militærmakt som virkemiddel, har økt.

Norges nærområder har strategisk verdi for stormaktene. Stormaktsrivaliseringen i våre nærområder er demonstrert med større russisk militæraktivitet og økt bruk av virkemidler. Alliert tilstedeværelse er et svar på dette. Russland har de senere årene styrket sin militære evne betydelig og vist større vilje til å bruke militærmakt. Russland har vist en evne og vilje til å utnytte gråsonen mellom fred og krig. Irregulære operasjoner, cyberangrep, manipulering, falske nyheter og propaganda er alle midler som Russland har benyttet for å destabilisere eller svekke politisk samhold innad i nasjoner eller mellom nasjoner.

Utviklingen i Russland og russiske myndigheters politikk overfor Vesten, og det vestlige sikkerhetsfellesskapets forhold til Russland, påvirker Norge på kort og lang sikt. Russisk handlingsmønster er preget av mer risikovillighet og offensivitet, også mot Norge. Russlands annektering av Krim i 2014, støtte til utbrytterrepublikkene i Øst-Ukraina, blokaden av Kertsjstredet i 2018, simulerte angrep på norsk militær infrastruktur og allierte styrker i 2017 og

2018, svekker tilliten og gjør det utydelig hva som er Russlands intensjoner. Det samme gjør omfattende skarpskytinger utenfor vestkysten av Norge i 2019, kombinert med opprustning og brudd på INF-avtalen⁴. Utplassering av moderne missilsystemer, forstyrrelse av GPS-signaler, høy tilstedeværelse i norske nærområder og overraskende øvelser, forsterker usikkerheten rundt hvordan Russland vil forfølge sine intensjoner. Russisk slagkraft i militære operasjoner er også demonstrert i konflikten i Syria. Disse kan ikke betraktes som enkelthendelser. Russland er militært underlegen USA og NATO, men Russland fortsetter å degradere og undergrave vestlig samhold og internasjonalt samarbeid på en rekke områder.

«Et gjennomgående trekk ved dagens trusselbilde er at truslene er sektorovergripende. Det innebærer at alle samfunnssektorer kan bli utsatt for maktbruk og press.»

Sikkerhetssituasjonen i nordområdene blir i økende grad oppfattet som en strategisk utfordring, ikke bare for Norge, men også for NATO og sentrale allierte. Den russiske undervannskapasiteten er en direkte og alvorlig trussel mot norsk og alliert sikkerhet. Alene utgjør den en strategisk utfordring for transatlantisk sikkerhet og for amerikansk forsterkning av Europa i en krise. Våre allierte ser behovet for å styrke evnen til kollektivt forsvar også i våre nærområder, og de ønsker å spille en større rolle i nord gjennom økt tilstedeværelse. Alliert nærvær i våre nærområder er ønskelig, men dette må balanseres med å videreføre den norske beroligelsespolitikken som bidrar til å holde spenningsnivået nede. For å gjøre dette er det avgjørende at Forsvaret har en evne til å ivareta alliansens interesser i våre områder.

Kina har utviklet seg til en stormakt, både i absolutt og relativ forstand. Global og regional stabilitet påvirkes,

4) INF-avtalen: *Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty*. Avtalen forbyr utvikling og utplassering av landbaserte mellomdistansemissiler.

Leopard 2A4 stridsvogn fra Telemark bataljon krysser en elv under NATO operasjonen Enhanced Forward Presence i Litauen 2017.

og dette får indirekte følger for norsk sikkerhet. Det amerikanske svaret på denne utfordringen er at Kina i større grad sees på som en konkurrent. Derfor er det et økt amerikansk militært nærvær i Asia. Dette påvirker også USAs nærvær i Europa. Dersom USA fortsetter å rette flere av sine ressurser mot Stillehavet, må Europa og Norge ta større ansvar for egen sikkerhet. Dette vil kreve en styrking av Forsvaret.

Den dimensjonerende sikkerhetsutfordringen for Norge og NATO, er Russlands samlede kapasitet til å ramme Norge og alliertes interesser gjennom episoder og hendelser i det daglige, ved sikkerhetspolitiske kriser og i væpnet konflikt. NATOs interesser og bekymringer i våre nærområder må tas på alvor. For å sikre stabilitet i nord, må Norge ta større ansvar for egen sikkerhet og for alliertes behov. Dette underbygger behovet for et styrket forsvar som kan løse alle oppgavene. Det anbefales at Norges rolle som en troverdig alliert med evne til å bevare stabiliteten og sikre alliansens behov i nord, gis større betydning og oppmerksomhet.

Kompleksiteten i trusselbildet understreker viktigheten av sivilt-militært samarbeid. Forsvaret har en viktig og voksende rolle i den totale nasjonale mot-

standsdyktigheten mot sammensatte trusler. Det er behov for å styrke evnen til tverrsektoriell situasjonsforståelse og hendelseshåndtering.

Militærutviklingen fører til reduserte varslingstider

Russland fortsetter å øke kapasiteten og moderniseringen av sin militære evne. Den militære utviklingen i Russland har resultert i at varslingstidene er redusert til timer og dager.

Russland har utviklet og demonstrert en militær evne til maktbruk nesten uten forvarsel. Russland utvikler, trener og øver en militærmakt med kapasiteter til å gjennomføre et strategisk overfall med land-, sjø-, luftstyrker og andre kapasiteter. De siste årene har landet introdusert en rekke nye og svært kapable langtrekkende presisjonsvåpen, og Russland har styrket sin evne til å ramme vestlige mål gjennom bruk av kryssermissiler og ballistiske missiler. Dette gir Russland en betydelig førsteslagsevne som kan leveres fra ulike plattformer i kombinasjon med land- og luftstyrker med høy mobilitet og beredskap. Mange av disse kapable styrkene har kontinuerlig tilstedeværelse i våre nærområder.

01

Russland har sitt viktigste militærstrategiske tyngdepunkt i umiddelbar nærhet til Norge. Russlands stormaktsposisjon, sikkerhetspolitikk og avskrekingsstrategi baserer seg i stor grad på operasjonsfriheten til de strategiske atomstyrkene. Disse styrkene utgjør Russlands kjernefysiske gjengjeldelsesevne. Spesielt viktig er de strategiske undervannsbåtene og infrastrukturen som understøtter disse i Nordflåten, og som opererer ut fra Kola og i Barentshavet. Russlands gjengjeldelseskapasitet er så avgjørende for russisk sikkerhet at de vil kunne ty til defensivt motiverte tiltak for å beskytte de strategisk viktige ressursene i våre nærområder. Nærheten til Russlands strategiske atomstyrker, gjør at Norge kan havne bak en potensiell konfrontasjonslinje i en konflikt.

Kortere varslingstider i kombinasjon med Russlands demonstrerte vilje og evne til å bruke militærmakt, stiller Norge og NATO overfor dimensjonerende utfordringer. Det stiller konkrete krav til Forsvarets evne til situasjonsforståelse, reaksjonsevne, utholdenhet og evne til beskyttelse. Norske og allierte militære styrker må være godt trent og være klare på kort varsel.

BYRDEFORDELING OG ØKTE FORVENTNINGER FRA NATO

Norges sikkerhet er avhengig av NATO og våre nærmeste allierte. NATOs gjensidige sikkerhetsgaranti, beskrevet i artikkel 5 i Atlanterhavspakten, innebærer at et militært angrep på Norge også medfører væpnet konflikt med USA og andre allierte. Dette skal gjøre kostnadene ved å utfordre norsk suverenitet, territoriell integritet og politiske handlefrihet så store at de langt overgår gevinsten. En troverdig avskrekking skal bidra til å forebygge væpnet konflikt.

Etter 2014 har NATO bedt nasjonene bidra ytterligere til det kollektive forsvaret av alliansen. Under toppmøtet i Brussel i 2018 vedtok alliansen å øke reaksjonsevne, utholdenhet og slagkraft ytterligere. Dette må sees på som en konsekvens av at alliansen vurderer den sikkerhetspolitiske situasjonen som mer alvorlig enn tidligere. NATO har igjen satt i fokus sin evne til å drive høyintensive maritime operasjoner og beskytte de transatlantiske forbindelseslinjene. Kommandostrukturen er utviklet og tilpasset den sikkerhetspolitiske utviklingen. Etter Russlands annektering av Krimhalvøya og økte militære aktivitet, har NATO utplassert fremskutte styrker i Baltikum og Polen, det såkalte Enhanced Forward Presence. Det nylig vedtatte NATO Readiness Initiative (NRI) har fått betegnelsen «4 ganger 30». Det betyr at NATO samlet

skal kunne stille 30 bataljoner, 30 krigsfartøy og 30 kampflyskvadroner tilgjengelig innen 30 dager. Dette initiativet kommer i tillegg til de allerede etablerte hurtige reaksjonsstyrkene, NATO Response Forces (NRF). Alle medlemsland forventes å bidra til tiltakene som skal forbedre alliansens kollektive forsvarsevne, og det forventes ytterligere krav fremover.

Solidaritet, forpliktelser og byrdefordeling er avgjørende for NATO. Norge må være en aktiv bidragsyter til alliansen. NATOs troverdighet er avhengig av at medlemslandene faktisk bidrar med militære styrker. Alliansen forventer at alle medlemsland bidrar mer til kollektivt forsvar og avskrekking. Å være en god og pålitelig alliert, handler om både å støtte oppunder fellesskapets behov, og å kunne forsvare eget territorium sammen med allierte.

NATO, nære allierte og Norge har revidert og implementert planer for forsterkning av Norge. Disse planene bygger på at Norge har et troverdig forsvar som også kan sikre hurtig mottak av allierte styrker om det blir nødvendig. Byrdefordeling, herunder Norges evne til å sørge for egen sikkerhet, ta imot allierte forsterkningsstyrker og samtidig bidra med etterspurte militære styrker til NATO-operasjoner og beredskap, må gis økt betydning og oppmerksomhet.

«Å være en god og pålitelig alliert, handler om både å støtte oppunder fellesskapets behov, og å kunne forsvare eget territorium.»

DEN TEKNOLOGISKE UTVIKLINGEN UTFORDRER SIKKERHETSPOLITIKKEN

Spredningen av ny teknologi til flere aktører utfordrer vår sikkerhet på nye måter. NATO har tradisjonelt vært teknologisk overlegen. Utbredelsen av ny teknologi medfører at Vestens militærteknologiske forsprang utfordres, og dette vil prege trusselbildet på en annen måte enn tidligere.

Moderne og avansert teknologi drives i dag frem av sivile behov og sivile investeringer i forskning og utvikling. Kombinasjonen av digitale tjenester og et åpent sivil marked gjør avansert teknologi rimeligere og mer tilgjengelig for flere aktører. Teknologikyndige

I juni møtte to F-35 kampfly Sjøforsvarets fregatt, KNM Otto Sverdrup, for å samtrene på åpent hav.

Grensejegere bruker båt på Grense Jacobselv for å kontrollere grensen mellom Norge og Russland.

statlige og ikke-statlige aktører får dermed tilgang til avansert teknologi som tidligere var forbeholdt noen få ressurssterke stater.

Tempoet i teknologiutviklingen betyr at materiell og teknologi kan bli utdatert raskere og har derfor kortere levetid enn tidligere. Sivile aktører driver frem avansert teknologi hurtigere enn militære organisasjoner klarer å implementere den. Forsvarssektorens evne til hurtig å omsette ny teknologi til løsninger, blir viktigere.

Den teknologiske utviklingen vil ha økende innvirkning på oppgavene forsvarssektoren skal løse, og midlene den har for å løse disse de kommende årene. Ny teknologi vil kunne øke yteevnen. Samtidig vil den kreve høyere innovasjons- og endringstakt i forsvarssektoren. Avhengigheten av teknologi skaper også nye sårbarheter og utfordringer.

Skal Forsvaret sikre nasjonal suverenitet og handlefrihet i årene fremover, må det styrkes. Dette er nødvendig dersom Forsvaret skal evne å løse sine kjerneoppdrag i en tid der trusselbildet blir stadig mer sammensatt, sektovergripende og preget av hurtige endringer.

Utgangspunktet for rådet 2019

Det norske forsvaret er på riktig vei, og den gjeldende langtidsplanen har økt kvaliteten på en rekke områder i forsvarssektoren. Sikkerhetssituasjonen krever imidlertid økt aktivitet, reaksjonsevne og volum.

STATUS I FORSVARET

Gjeldende langtidsplan tok helt nødvendige grep for å snu en langvarig trend med reduksjon av den norske forsvarsevnen. Tiltak som å ta igjen etterslep på vedlikehold, etterfylle reservedeler, øke bemanning og aktivitet for operative avdelinger, og investere i sentrale kapasiteter, har gitt en positiv effekt.

Vi skal få det vi har, til å virke. Styrkingen av grunnmuren i form av vedlikehold, reservedeler og beredskapsholdninger, har gitt resultater. Vedlikehold og reservedelssituasjonen vil være mye bedre innen 2021. Det vil være noen avvik på grunn av underestimerte kostnader og høyere aktivitet, noe som dermed gir større slitasje enn det som ble lagt til grunn. Øking av beredskapsbeholdninger vil fortsette i kommende langtidsplanperiode.

Kvaliteten er bedre. Norske soldater er godt utdannet, trent og utrustet. Økt aktivitetsnivå har gjort personellet bedre i stand til å løse sine oppdrag. Vårt personell løser oppdrag i Norge og i utlandet hver dag. Norske soldater og avdelinger blir stadig fremhevet av våre allierte som svært dyktige og profesjonelle. Bidragene våre i internasjonale operasjoner er små i den store sammenhengen, men holder høy kvalitet.

Fornyingen er i gang. F-35 kampfly, NH90 maritime helikoptre, logistikkfartøy og artilleri fases inn i langtidsplanperioden. Nye havgående kystvaktfartøy og P-8 maritime patruljefly kommer i neste fireårsperiode. Nye ubåter, langtrekkende luftvern, nye luftvarslingsradarer og nye stridsvogner vil være fullt innført etter 2025.

Fornyng er nødvendig. Tiltakene gjør at Forsvaret utvikles mot et høyteknologisk forsvar. Gjeldende langtidsplan bidrar til relevante kapasiteter for fremtiden.

Gjeldende langtidsplan reduserte antallet enheter innenfor flere kapasiteter som blant annet ubåter, minefartøyer, korvetter, stridsvogner og maritime patruljefly til minste bærekraftige nivå. Med et meget lavt antall enheter innenfor hver kapasitet bevarte vi et balansert forsvar uten sentrale kapasitetsgap og frigjorde midler til å fornye sentrale militære kapasiteter.

Sikkerhetssituasjonen stiller nå høyere krav til kontinuerlig nasjonal tilgjengelighet og tilstedeværelse i nordområdene. Samtidig øker kravet om å bidra til NATO-s operasjoner og beredskap. Reduserte varslingstider gjør at Forsvaret står overfor et dilemma mellom å ha styrker tilgjengelig nasjonalt, eller som bidrag til NATOs hurtige reaksjonsstyrker. Krav til reaksjonstid nasjonalt og i NATO gjør at samme avdeling ikke kan løse begge

oppgavene samtidig. Dagens struktur mangler volum for å møte dette dilemmaet. Ved innfasingen av nye fartøyer, fly og kjøretøy har vi tradisjonelt faset ut gamle strukturelementer før vi får effekt av nye. Bemanning og driftsmidler overføres i denne prosessen fra gammel til ny kapasitet, noe som bidrar til å holde kostnadene nede. Svakheten er at tilgjengeligheten på operative avdelinger går ned i denne overgangsperioden. Med få strukturelementer vil tilgjengeligheten fort gå mot null. Med mange samtidige utskiftninger i de kommende årene, vil dette svekke vår operative evne betydelig. Tiltak som endrer dette forholdet, er helt nødvendig de nærmeste årene.

«Reduserte varslingstider gjør at Forsvaret står overfor et dilemma mellom å ha styrker tilgjengelig nasjonalt, eller som bidrag til NATOs hurtige reaksjonsstyrker. Krav til reaksjonstid nasjonalt og i NATO gjør at samme avdeling ikke kan løse begge oppgavene samtidig. Dagens struktur mangler volum for å møte dette dilemmaet.»

Dagens langtidsplan legger vekt på en styrking av Forsvarets reaksjonsevne. Deler av dette er gjennomført. Utviklingen i sikkerhetssituasjonen skjerper kravene til reaksjonsevne ytterligere. Med dagens struktur vil Forsvaret hverken klare å tilfredsstille økte nasjonale krav, eller innfri forventninger fra NATO. En forbedring av reaksjonsevnen er nødvendig og vil kreve en fortsatt styrking av personell, av vedlikeholdskapasiteten og økt tilgjengelighet på reservedeler, beredskapsbeholdninger og ammunisjon. Må Forsvarets avdelinger i større grad operere i det daglige og være klar til strid innenfor satt tid. Konsekvensen er at grunnleggende utdanning ikke bør skje i de operative avdelingene fordi dette reduserer tilgjengeligheten i deler av året. Det må

KNM «Maud» møter KNM «Thor Heyerdahl» på vei hjem til Bergen.

Soldater fra Telemark bataljon står oppstilt etter grunnleggende soldatutdanning.

02

derfor etableres egne utdanningsavdelinger for å drive den grunnleggende soldatutdanningen.

Som en konsekvens av sikkerhetssituasjonen har vi økt aktiviteten. Vi bruker i dag styrkene mer enn forutsatt i gjeldende langtidsplan. Økt aktivitet i kombinasjon med effektivisering og nedbemanning gjennom de siste 20 årene har fått konsekvenser. For mange enkeltindivider og avdelinger har belastningen over tid vært svært høy. Operative avdelinger, staber og skolestrukturen er minimumsbemannet. Midlertidig fravær som deltakelse i internasjonale operasjoner, utdanning, rettighetspermisjoner med mer, medfører betydelige daglige vakanser. I mange avdelinger får fraværet av personell store konsekvenser for avdelingens evne til å løse sine oppgaver.

I Hærens avdelinger er oppfyltingsgraden av personell for lav for å løse oppdragene. Dagens bemanningssituasjon gir for lav tilgjengelighet.

Utfordringene med innfasing og drift av NH90 maritime helikoptre svekker den operative evnen til fregattene og Kystvakten. Tapet av fregatten KNM «Helge Ingstad» har dessuten redusert kampkraften i Marinen betydelig, noe som gjør at antall overflateenheter er kommet under anbefalt mengde.

Dagens struktur tilfredsstiller ikke NATOs fastsatte kapabilitetsmål for Norge, som Norge har akseptert på politisk nivå. Forsvaret har mangler både innenfor land-, sjø-, luft- og fellesstyrker for å møte målene. NATOs forsvarsplaner bygger på kapabilitetsmålene. Skal Norges forsvarsevne være troverdig, anbefales det at disse forpliktelsene innfris.

ØKONOMISK STARTPUNKT

Etter at nåværende langtidsplan ble lagt frem, har en rekke faktorer endret de opprinnelige økonomiske forutsetningene. Dette har påvirket Forsvarets mulighet til å kunne nå det ambisjonsnivået som ble vedtatt. Oppdaterte beregninger viser at innhenting av etterslepet knyttet til vedlikehold, reservedeler og beredskapsbeholdninger er blitt dyrere enn forutsatt. Ambisjonsnivået for reaksjonevne og beredskap i gjeldende langtidsplan har et udekket økonomisk merbehov knyttet til kapasitetsøkning innen forsyningsberedskap og vedlikehold. I tillegg er det nødvendig å øke rammene for noen av investeringsprosjektene.

5) Skjelland, Espen mfl. FFI-rapport 19/00328: Hvordan styrke forsvaret av Norge? Et innspill til ny langtidsplan 2021-2024. Punkt 3.4.

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) har i sitt innspill til grunnlagsarbeidet med den nye langtidsplanen⁵, påpekt flere andre forhold som bidrar til at vedtatt forsvarsstruktur blir dyrere enn forutsatt. Her fremheves blant annet dyrere drift av NH90, og at vedlikeholdskostnadene i Sjøforsvaret øker. Videre anslås det at nye ubåter blir dyrere enn gjeldende langtidsplan har lagt til grunn. Valuta påvirker også kostnadsanslagene negativt. Innenfor EBA-området (eiendom, bygg og anlegg) konkluderer Forsvarets forskningsinstitutt med at det trengs mer penger til fornyelse og verdibevaring av EBA-massen. Det økte behovet blir anslått til 75 milliarder kroner frem til 2037, og forskningsinstituttet slår fast at deler av investeringene må gjøres umiddelbart. Forsvarssjefen støtter merbehovene og usikkerhetselementene som FFI-rapporten peker på, og disse er i stor grad innarbeidet i det fagmilitære rådet 2019. I tillegg har det i arbeidet med det fagmilitære rådet fremkommet noen ytterligere behov for økonomisk styrking for å realisere gjeldende plan.

«Etter at nåværende langtidsplan ble lagt frem, har en rekke faktorer endret de opprinnelige økonomiske forutsetningene.»

En forutsetning for å realisere gjeldende langtidsplan, var å gjennomføre en rekke konkrete krav til gevinstrealisering. Innenfor enkelte områder har det imidlertid vist seg utfordrende å kunne realisere tiltakene innen utgangen av langtidsplanperioden. Forsvarets prognoser viser et avvik på i overkant av 400 millioner 2019-kroner for perioden 2017–2020.

I det fagmilitære rådet er det lagt til grunn et økonomisk fastpunkt som er en flat videreføring av budsjettet i 2020. Med utgangspunkt i 2020-budsjettet beskrives de forskjellige strukturalternativene med tilhørende operativ ambisjon og tilførsel av ressurser.

Behov for styrking

Strukturen og organiseringen fra planvedtaket i 2016 er ikke lenger nok til å gjøre Forsvaret til et relevant sikkerhetspolitisk verktøy. Det er helt nødvendig å øke reaksjonsevnen og utholdenheten, redusere sårbarheten, bidra mer til NATO og forsterke egne styrker.

03

Gjeldende langtidsplan bygger på og videreutvikler regjeringens forsvarspolitiske prioriteringer:

- styrke forsvaret av Norge
- styrke NATOs kollektive forsvar
- bidra til internasjonal innsats
- videreutvikle totalforsvaret

Langtidsplanen snudde en negativ trend og startet en styrking av Forsvaret. Men endrede forutsetninger og krav gjør at planen fra 2016 ikke lenger er tilstrekkelig. Gapet mellom krav som følge av sikkerhetssituasjonen og dagens struktur, understreker behovet for å styrke Forsvaret slik at det forblir et relevant sikkerhetspolitisk verktøy.

Forsvaret har et regjeringsforankret helhetlig planverk som beskriver hvordan Forsvarets ni oppgaver skal løses i fred, krise og krig. Det nasjonale planverket er harmonisert med NATOs planverk for forsvaret av Norge og de maritime flankene, herunder NATOs forsterkningsplan for Norge. NATOs planer som ble godkjent i 2017, bygger på Norges innmeldinger til NATO. Planene stiller tydelige krav til hva Norge som nasjon er forventet å levere dersom forsterkningsplanen blir iverksatt. En egen bilateral forsterkningsplan med USA stiller tilsvarende krav til Norge ved en eventuell aktivisering av planen. Planene oppdateres jevnlig for å tilpasses utviklingen i trusselbildet. Planene stiller særlig krav til gripbare styrker med høy reaksjonsevne.

Ut fra mandatet er det identifisert fem forhold som må være styrende for den videre utviklingen av Forsvaret:

1. øke reaksjonsevnen i hele styrkestrukturen
2. øke utholdenheten i hele styrkestrukturen
3. redusere sårbarheten i kritiske strukturelementer
4. bidra mer til NATO og internasjonale operasjoner
5. øke volum og bredde i styrkestrukturen

For at Forsvaret skal ha evne til både nasjonal beredskap, operasjoner og tilstedeværelse, og samtidig bidra til NATOs operasjoner og beredskap utenfor landets grenser, er samtidighet i tillegg en dimensjonerende faktor for utvikling av strukturen.

ØKE REAKSJONSEVNE

Varslingstiden for et potensielt militært angrep har blitt svært kort. Skal vi hindre en motstander i å nå sine mål, må reaksjonsevnen til hovedtyngden av Forsvaret være kortere enn varslings-

tiden vurderes i dag i antall timer og dager, fremfor tidligere uker og måneder. Kravene til reaksjonsevne er derfor skjerpet og vil måtte skjerpes ytterligere i tiden fremover.

«Gapet mellom krav som følge av sikkerhetssituasjonen og dagens struktur, understreker behovet for å styrke Forsvaret slik at det forblir et relevant sikkerhetspolitisk verktøy.»

Forsvaret har vurdert grundig hvilken reaksjonstid og beredskap de ulike avdelingene må ha. For å etablere en reaksjonsevne som står i forhold til trusselbildet, er de fire viktigste grepene:

- Operative avdelinger med høy beredskap: Det innebærer at avdelingene i større grad må operere i det daglige og være klare til strid innenfor satt tid, inkludert deployeringstid. Avdelingene må være fullt bemannet og oppøvd, med materiell og forsyninger på plass.
- Omlegging av styrkeproduksjonen: Krav til økt reaksjonsevne og kvalitet medfører at grunnutdanningen flyttes fra de operative avdelingene og inn i egne utdanningsavdelinger. Det vil kreve utvidede personellrammer, egne materiellsett til utdanningsavdelingene og utbygging av eiendom, bygg og anlegg for å huse disse avdelingene.
- Endring i systemet for inn- og utfasing av materiell: Vi kan ikke lenger planlegge med en redusert operativ evne over år mens nytt materiell innføres. Det krever drift av flere systemer samtidig, som igjen medfører midlertidige økninger i personell- og driftsrammer i en overgangsperiode mellom utskifting av hovedsystemer.
- Styrke understøttelsen for klargjøring og vedlikehold av materiell: Krav til tilgjengelighet på materiellet må bli styrende for evnen til vedlikehold for alt materiell. Det vil kreve økt kapasitet gjennom mer personell, gode avtaler med industrien og tilgjengelige reservedeler.

F-35 flyr over Rondane.

ØKE UTHOLDENHETEN

Militære styrker må kunne være i beredskap og drive operasjoner over tid både i fred, krise og krig. Dette krever at de operative avdelingene er bemannet og kan vedlikeholde materiell, etterfylle forsyninger og personell ved behov. For å gjøre utholdenheten bedre, er de fire viktigste grepene:

- Økt bemanning: Økt aktivitet sammen med midlertidig fravær har ført til at stadig flere avdelinger og enkeltindivider påføres uforsvarlig stor belastning og dermed lavere utholdenhet. Belastningen på personellet må reduseres. Videre krever økt aktivitetsnivå at operative avdelinger og de som understøtter disse, tilføres mer personell slik at de kan opprettholde beredskapen og drive operasjoner over tid.
- Øremerket personellreserve til operative avdelinger: En aktiv reserve som er trent og øvd i henhold til avdelingens oppdrag, vil være tilgjengelig som erstatningsmannskaper på kort varsel. Dette bidrar til å opprettholde avdelingens yteevne og utholdenhet.
- Økt volum på beredskapsbeholdninger: Beredskapsbeholdninger må være store nok til at de operative avdelingene får jevn flyt av alle typer etterforsyninger.

KNM «Utvær», ubåt i Ula-klassen.

03

→ Økt bruk av sivile samarbeidspartnere for å understøtte norske og allierte militære styrker: Erfaringene fra øvelse Trident Juncture 2018 viser at sivile samarbeidspartnere kan støtte militære operasjoner med vedlikehold, forsyninger, infrastrukturentak og annet. Dette gir økt reaksjonsevne og utholdenhet. Disse løsningene må videreutvikles, og nye muligheter utforskes.

REDUSERE SÅRBARHETEN

Beskyttelse er viktig for å bevare egen handlefrihet og stridsevne. Militære styrker og kritisk norsk infrastruktur, både sivil og militær, er innenfor rekkevidden til kryssermissiler og ballistiske missiler med høy presisjon. Sivil og militær infrastruktur i cyberdomenet, som Forsvaret er avhengig av i krise og krig, er sårbar for cyberangrep. Disse områdene må beskyttes for å sikre og opprettholde forsvarsevnen. Norge har nasjonale behov for beskyttelse. Disse er ikke ivarettatt. For å redusere sårbarheten og øke egen handlefrihet, er de fire viktigste greiene:

- Beskyttelse mot kryssermissiler og ballistiske missiler: Det er avgjørende for forsvarsevnen at de viktigste militære styrkene ikke blir nøytralisert i et innledende angrep. Forsvarets evne til å drive operasjoner må beskyttes. Dette krever en styrking av Forsvarets luftvern slik at kritisk militær infrastruktur og kommando- og kontrollfunksjoner er beskyttet. Videre er det behov for å kunne beskytte alliert mottak og annen avgjørende militær og sivil infrastruktur.
- Beskyttelse av vår evne til å planlegge, lede og gjennomføre operasjoner: Forsvaret er avhengig av cyberdomenet for å kunne drive operasjoner effektivt. Det er fortsatt viktig med en kommunikasjonsinfrastruktur som kan beskyttes og har robusthet. Videre krever det en evne til situasjonsforståelse i cyberdomenet. Forsvarets evne må styrkes vesentlig på disse områdene.
- Objektsikring: Forsvarets egne nøkkelobjekter og sivile objekter som Forsvaret er avhengig av, må beskyttes mot anslag og angrep. For dagens utpekte skjermingsverdige objekter finnes det en forpliktende og finansiert plan for å få på plass en tilfredsstillende sikring. Denne planen strekker seg til utgangen av 2023. Det vil oppstå nye behov når Forsvaret styrkes, og disse må innarbeides i planverket og gis tilfredsstillende sikring.

→ Øke motstandsevnen i samfunnet: Mange elementer i det sammensatte trusselbildet må i stor grad håndteres av andre deler av samfunnsapparatet enn Forsvaret. Norge blir stadig mer utsatt for sektoroverkridende trusler. Forsvaret er derfor avhengig av sivil innsats og støtte for å løse sine oppgaver i fred, krise og krig best mulig. Totalt sett utfordrer dette de tradisjonelle sivil-militære skillelinjene. Forsvarets bidrag til samfunnet i dette bildet bør i større grad tydeliggjøres.

BIDRA MER TIL NATO OG INTERNASJONALE OPERASJONER

Dagens økte krav til reaksjonsevne innen nasjonale operasjoner og beredskap, medfører at de bidrar til NATOs kollektive forsvar innenfor rammen av Atlanterhavspaktens artikkel 3, det vil si øremerket for operasjoner på norsk jord. Skal vi delta i NATOs beredskapsstyrker⁶ eller i ulike internasjonale operasjoner, må dette gjøres med styrker som ikke inngår i vår daglige nasjonale beredskap. Styrker avgitt til operasjoner i NATO eller andre, kan ikke samtidig ha en viktig rolle i vår nasjonale forsvarsplan. Skal ambisjonen om deltakelse ute opprettholdes, må Forsvarets struktur økes tilsvarende. I dette rådet er det lagt til grunn en videreføring av gjeldende ambisjon for bidrag utenfor landets grenser:

- én bataljon fra Hæren i beredskap for NATO (VJTF/NRI)
- inntil én bataljon fra Hæren i regelmessige operasjoner ute (eFP eller internasjonale operasjoner)
- én Special Operations Task Group regelmessig i internasjonale operasjoner
- én fregatt eller KNM «Maud» regelmessig i NATOs stående styrker eller internasjonale operasjoner
- ett maritimt mineryddersystem regelmessig i NATOs stående styrker eller internasjonale operasjoner
- ett P-8 maritimt patruljefly i beredskap for NATO (VJTF/NRI)
- ett C-130 transportfly i regelmessige internasjonale operasjoner
- ett luftvern batteri stående på beredskap for NATO (VJTF/NRI)
- én F-35 skvadron i beredskap for NATO (VJTF/NRI)

6) For eksempel NATOs Very High Readiness Joint Task Force (VJTF), NATO Readiness Initiative (NRI), NATOs stående styrker (utrykningsenheter) eller NATOs fremskutte forsvar (Enhanced Forward Presence – eFP).

FIGUR 1
Samtidighetsutfordringen

Gardister fra Hans Majestet Kongens Gardes 1. Gardekompani trener på militær operasjon i bebygd område. →

03

ØKE VOLUM OG BREDDE I STYRKESTRUKTUREN

Den dimensjonerende ambisjonen i planverket er Forsvarets evne, sammen med allierte, til å avskrekke en motstander fra å bruke tvang eller vold mot Norge. Det innebærer evne til å yte innsats på kort varsel og med relevante styrker. Forsvaret må være i stand til å forhindre avgjørende skade og låste situasjoner som er vanskelige å reversere før allierte forsterkningsstyrker kan komme til Norge. Videre bygger forsvarer av Norge på en forutsetning om evne til å ta imot allierte forsterkningsstyrker.

I dag er volumet på styrkestrukturen for liten til samtidig å ha tilstrekkelig tilstedeværelse, drive høy-intensive stridsoperasjoner over tid, ta imot allierte forsterkningsstyrker og bidra internasjonalt. Det norske forsvaret er i volum og utgruppering tilpasset et strategisk overfall i nordområdene. Ved et eventuelt angrep i nord vil kampavdelinger og støttestruktur bli prioritert mot dette området. Antall avdelinger som er tilgjengelige for å støtte og sikre alliert mottak, vil dermed være begrenset. Under øvelse Trident Juncture 2018 håndterte Forsvaret, med støtte fra samfunnet, mottak av allierte styrker på en god måte. I en virkelig situasjon ville vi ha måttet prioritere mellom støtte i Nord-, Midt- eller Sør-Norge. Den samme utfordringen vil møte oss dersom en potensiell aggressor velger en annen angrepsplan enn den vi er forberedt på. Selv om kvaliteten i Forsvaret er god, er kvantiteten i alle deler av Forsvaret for lav til at vi evner å håndtere flere oppgaver samtidig i fred, krise og krig. Forsvaret har dessuten for liten kapasitet til å følge utviklingen i trusselbildet innenfor cyberdomenet, det elektromagnetiske spektrum og beskyttelse mot ballistiske missiler. For å øke volum og bredde er de fem viktigste grepene:

→ **Styrke landdomenet:** Forsvaret må ha en landstyrke i Nord-Norge med en reell evne til å hindre og sinke en motstander i å ta kontroll over norsk territorium frem til allierte styrker er på plass. Nasjonale og NATOs forsvarsplaner bygger på dette. Det anbefales å etablere hærstyrker med mobilitet og reaksjonsevne til å dekke hele Norge. Dette krever styrking av, og støtte fra luftkapasiteter. En slik styrking vil sikre at Forsvaret kan bidra med relevante landstyrker til NATOs operasjoner og beredskap.

→ **Styrke sjødomenet:** Forsvaret må styrke evnen til økt tilstedeværelse med slagkraft og egenbeskyttelse i norske havområder. En styrking vil gjøre Forsvaret bedre i stand til å møte og håndtere trusler og utfordringer mot Norges suverenitet og rettigheter både over og under vann. En styrking av sjødomenet vil kunne understøtte nasjonale og alliertes behov for å holde forsyningslinjene på sjøen åpne, drive antiubåtoperasjoner, og øke synligheten, situasjonsforståelsen og tilstedeværelsen i nordområdene.

→ **Mottak av allierte forsterkninger:** NATOs og allierte styrkers oppdaterte planverk medfører at Norge må være forberedt på å motta et større volum av forsterkningsstyrker enn tidligere. Evnen til mottak må styrkes slik at planene for forsvaret av Norge kan gjennomføres på en realistisk og effektiv måte. Mottak av forsterkningsstyrker krever at Norge i fredstid har på plass infrastruktur, kapasiteter og planer for mottak. Spesielt vil det være viktig å sikre god tilgang til flyplasser, havneanlegg og drivstofflagre.

→ **Styrke evnen til å drive operasjoner i cyberdomenet:** Forsvaret må videreutvikle evnen til å planlegge og gjennomføre cyberoperasjoner for effekt, situasjonsforståelse og beskyttelse. Cyberoperasjoner, herunder effektoperasjoner, må integreres som en naturlig del av fellesoperasjoner på lik linje med øvrige domener.

→ **Øke satsingen på elektronisk krigføring:** Bruk av det elektromagnetiske spektrum er en fundamental del av militære operasjoner i fred, krise og krig. Trusselen er økende, og erfaringene fra jamming av GPS-signaler i nord understøttes av observasjoner fra pågående konflikter i Øst-Ukraina og Syria. Vår evne innenfor elektronisk krigføring har totalt sett ikke den kvaliteten og kapasiteten som er nødvendig.

Forsvarssjefens strukturalternativer

Forsvarssjefen gir fire alternativer med ulike ambisjonsnivåer. Han anbefaler det som møter sikkerhetssituasjonen best. Alle alternativene legger vekt på et høyteknologisk forsvar, økt reaksjonsevne, volum, økt operativ tilgjengelighet og evne til samarbeid med sivile og allierte.

INNLEDNING

Forsvarssjefen har utarbeidet fire ulike strukturalternativer som alle styrker Forsvarets operative evne. Alternativene bygger videre på vedtatt struktur og hovedinnretningen i gjeldende langtidsplan. Hvert alternativ utgjør en helhet som svarer til et definert operativt ambisjonsnivå.

Alternativene er:

- A. en struktur som møter sikkerhetssituasjonen (strukturalternativ A)
- B. en struktur som innebærer styrking av utvalgte områder (strukturalternativ B)
- C. en struktur som styrker NATOs kollektive forsvar (strukturalternativ C)
- D. en struktur som er tilpasset nasjonal evne (strukturalternativ D)

Alternativ A er det høyeste ambisjonsnivået, og alternativ D er det laveste. Alternativene bygger på hverandre, slik at strukturelementene i ett bestemt alternativ går igjen i alle alternativer med høyere ambisjonsnivå. Ulikhetene i ambisjon gjenspeiles særlig i tilnærming til volum, slagkraft, utholdenhet og evne til beskyttelse. Alternativene gir på den måten ulike, men reelle ambisjonsvalg for forsvaret av Norge.

Alle alternativene legger vekt på økt reaksjonsevne, operativ tilgjengelighet og økt utholdenhet for Forsvarets avdelinger. Tiltakene på disse områdene er inkludert i alternativ D og tilpasset økningen i volum i de øvrige alternativene.

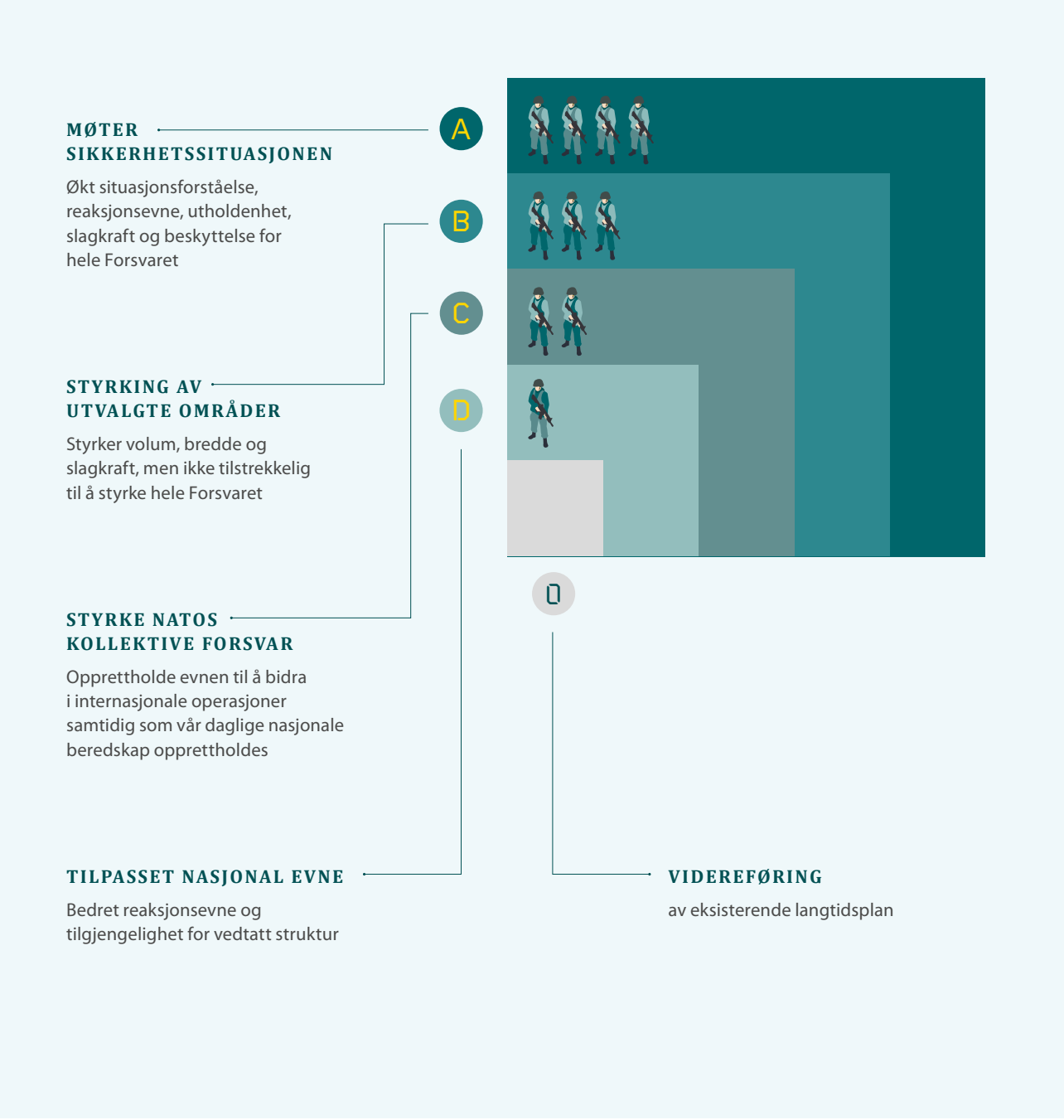
Økt evne og kapasitet til mottak av allierte forsterkninger i tråd med planverket, er lagt i alle alternativene. På det høyeste ambisjonsnivået er evnen styrket til å håndtere en større grad av samtidighet i mottaket. Hoveddelen av kapasitetsøkningen kommer ved økte personellrammer og antall mobiliserbare flystasjoner.

Støttestrukturen er styrket med personell i alle alternativer. Dette er gjort for å hente ut maksimal operativ tilgjengelighet fra kampenhetene.

Et moderne forsvar er i økende grad avhengig av dataoverføringer mellom beslutningstakere, sensorer og våpen. En betydelig satsing på digitalisering, robusthet og beskyttelse av all kommunikasjon, er lagt inn i alle alternativene. Det samme er en styrking av Forsvarets kapasiteter i det ytre rom og i det elektromagnetiske området.

Forsvarssjefen har i tillegg vurdert en videreføring av det økonomiske ambisjonsnivået som ligger i gjeldende langtidsplan, korrigert for de ekstra tiltakene som er gitt i mandatet. Alternativet representerer ikke en ytterligere styrking av forsvarsevnen sammenlignet med gjeldende langtidsplan. Dette betegnes derfor som nullalternativet.

FIGUR 2
Fire ambisjonsnivåer

FIGUR 3

Fellesoperasjoner

Forsvaret må ha en evne til å påvirke og utsette en motstander for flere dilemmaer samtidig. Forsvarsstrukturen utvikles med fellesoperative kapasiteter som kan bidra på tvers av land-, luft-, sjø- og cyberdomenet. Videre må forsvarsstrukturen ha en evne til å samhandle effektivt med allierte.

Moderne kommunikasjons- og nettverkssystemer skal sikre sømløs integrasjon mellom de digitaliserte plattformene i Forsvaret og med allierte. Sensordata og våpeninformasjon utveksles og deles mellom plattformer og beslutningstakere. Dette gjør det mulig å operere med et høyere tempo og levere våpen på lengre avstander enn tidligere.

FORSVARSSJEFENS ANBEFALING

Den militærstrategiske situasjonen i våre nærområder er betydelig forverret siden 2014. Nordområdene er igjen arena for stormaktsrivalisering. Virkemiddelbruken øker i styrke og omfang, og vi utfordres på flere områder allerede i fredstid. For å sikre norske interesser må vi ha et sterkt og troverdig forsvar samtidig som vi jobber for å styrke NATOs rolle og posisjon i nordområdene.

Som nevnt i innledningen til dette kapittelet, vil alle alternativene styrke Forsvarets operative evne sammenlignet med dagens status. Det er imidlertid bare strukturalternativ A som møter de samlede utfordringene i sikkerhetssituasjonen på en tilfredsstillende måte. Dette alternativet styrker Forsvaret kvalitativt og kvantitativt. Alternativet styrker den nasjonale evnen til tilstedeværelse og reaksjonsevne i våre nærområder. Det sikrer en troverdig evne til mottak og beskyttelse av allierte styrker i Norge og våre nærområder. Alternativet gir fleksibilitet til å møte ulike typer trusler i ulike deler av Norge hurtig og effektivt, og alternativet muliggjør bidrag til NATOs hurtige reaksjonsstyrker uten at vår nasjonale beredskap berøres i særlig grad. Alternativ A gir et forsvar som har nødvendig styrke til å kunne bidra til å bevare stabiliteten i nordområdene, og er forsvarssjefens anbefaling for den videre styrking av Forsvaret. Utviklingen i sikkerhetssituasjonen peker i retning av ytterligere tilspissing snarere enn oppmyking. Styrkingen av Forsvaret bør derfor gjennomføres så hurtig som mulig.

NULLALTERNATIVET – VIDEREFØRE AMBISJON I GJELDENDE LANGTIDSPLAN

Som beskrevet i kapittel 2 har gjeldende langtidsplan snudd trenden med langvarig nedbygging av Forsvaret. Langtidsplanen er en betydelig satsing på å få dagens struktur til å virke, kombinert med viktige moderniseringer i Forsvaret. Styrkingen av Forsvaret er allerede merkbar, og den vil bli forbedret ytterligere ettersom nye kapasiteter innføres i årene fremover. Nye kapasiteter erstatter i hovedsak gammelt materiell, og vil derfor ikke endre Forsvarets volum nevneverdig.

7) Skjelland, Espen mfl. FFI-rapport 19/00328: Hvordan styrke forsvaret av Norge? Et innspill til ny langtidsplan 2021-2024.

Forsvarets forskningsinstitutt har anslått at det trengs ytterligere 75 milliarder kroner over de neste 20 årene for å realisere gjeldende langtidsplan⁷. Forsvarssjefen støtter disse vurderingene. Økes den økonomiske rammen til Forsvaret tilsvarende, vil alternativet i hovedsak gi den operative evnen som er forutsatt i gjeldende langtidsplan.

Nullalternativet vil imidlertid ikke kunne svare på det mandatet etterspør. Følgende utfordringer vil vedvare:

- Forsvaret har ikke de styrkene som vår nasjonale forsvarsplan eller NATOs planverk for våre områder forutsetter. Planene vil følgelig måtte revideres, og norsk ambisjonsnivå reduseres.
- Reaksjonsevnen vil ikke kunne styrkes tilstrekkelig for å være tilpasset dagens sikkerhetssituasjon uten at betydelige omprioriteringer gjøres innenfor gjeldende langtidsplan. En slik omprioritering vil bety å kutte ett eller flere strukturelementer for å styrke driften i resten av Forsvaret.
- Forsvaret vil fortsatt ikke ha flere styrker til å kunne ta et større ansvar i våre nærområder, eller bidra mer til NATOs kollektive forsvar. Norge vil ikke møte NATOs kapabilitetsmål fastsatt for Norge.

«Styrkingen av Forsvaret er allerede merkbar og vil bli forbedret ytterligere ettersom nye kapasiteter innføres i årene fremover.»

Det fagmilitære rådet som lå til grunn ved inngangen til gjeldende langtidsplan, pekte på viktigheten av at bredden i Forsvarets kapasiteter ble opprettholdt. Dette var viktig for å unngå å skape svakheter i strukturen, svakheter som kunne utnyttes av en motstander. Forsvarets struktur er i tråd med vedtatt plan, men er marginal i volum på mange områder. Forsvarssjefen vurderer derfor at eneste farbare vei er å kutte én eller flere hele kapasiteter. Dette vil gi kritisk risiko på det aktuelle området, mens resterende del av strukturen vil fortsette å opprettholde en minimumsevne. En slik tilnærming skaper hull i Forsvarets kapasitetsbredde, noe som en motstander naturlig vil identifisere og utnytte. Det er derfor betydelig operativ risiko knyttet

Norsk Leopard 2A4 stridsvogn fra Panserbataljonen, i forbindelse med styrkedemonstrasjonen under NATO-øvelsen Trident Juncture 18 i Norge.

NH90 lander på KNM Thor Heyerdahl i forbindelse med øvelse Flotex 2017.

til denne typen tiltak. Et slikt tiltak vil kunne være å ta ut hele undervannsbåtkapasiteten – både dagens og den som er under anskaffelse.

Forsvaret må styrkes for å løse oppgavene. Det må styrkes for å ivareta gjeldende forsvarspolitiske ambisjon og de beskrevne forutsetningene som er lagt til grunn for mandatet. Det vurderte nullalternativet vil føre til at den nasjonale forsvarsevnen svekkes over tid og at vår tradisjonelle forsvarspolitiske tilnærming på sikt må justeres. En videreføring av ambisjonen i gjeldende langtidsplan vil derfor ikke svare på mandatet som er gitt for en ytterligere styrking av Forsvaret.

04

**STRUKTURALTERNATIV D –
«TILPASSET NASJONAL EVNE»**

Strukturalternativ D er det laveste ambisjonsnivået for den videre styrkingen av Forsvaret. Alternativet vektlegger å sikre en nasjonal evne til å løse Forsvarets oppgaver i våre områder i en ny sikkerhetspolitisk situasjon. Alternativet tar utgangspunkt i vedtatte forsvarsplaner og øker strukturen for å tilfredsstille planforutsetningene. I tillegg innarbeides krav til reaksjonsevne i hele strukturen. Det er også lagt vekt på personellmessige tiltak for å styrke utholdenheten. Volumøkningen i dette alternativet er begrenset, og bidrag til NATOs hurtige reaksjonsstyrker eller andre internasjonale operasjoner vil hovedsakelig gå på bekostning av nødvendig nasjonal beredskap beskrevet i planverket.

Alternativet styrker reaksjonsevnen, tilgjengeligheten og delvis utholdenheten i vedtatt struktur. Dette gir en tilpasset evne til å ivareta våre nasjonale oppgaver i fred, krise og krig. Det viktigste tiltaket for å øke reaksjonsevnen, er å øke andelen av operative avdelinger på høyere beredskap. En konsekvens av dette er omlegging av styrkeproduksjonen slik at operative enheter frigjøres fra grunnleggende soldatutdanning. En egen organisasjon for dette etableres utenfor den operative strukturen. Videre endres tilnærmingen ved inn- og utfasing av materiell slik at operativ tilgjengelighet opprettholdes. Økt utholdenhet oppnås ved å styrke understøttelsen for klargjøring og vedlikehold av materiell, ved å øke bemanningen, øremerke en personellreserve til operative avdelinger, øke volum på beredskapsbeholdninger og øke bruk av sivile samarbeidspartnere for understøttelse av norske og allierte militære styrker.

Alternativ D innebærer flere operative avdelinger som er fullt bemannet og trent for operasjoner på kort varsel. Utvalgte avdelinger har en aktiv reserve som øves jevnlig. Forsvaret vil kunne stille kapasiteter med høy reaksjonsevne for å støtte nasjonal krisehåndtering. Landmilitære avdelinger vil imidlertid hovedsakelig være bundet til Nord-Norge og ha lav strategisk mobilitet.

Forsvarets operative hovedkvarter og de taktiske styrkesjefene styrkes med personell og kompetanse for å kunne drive fellesoperasjoner. Dette inkluderer evne til å lede cyberoperasjoner, operasjoner i informasjonsmiljøet og målbekjempning med presisjonsvåpen. Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur styrkes. Moderne kommunikasjons- og nettverksystemer skal sikre sømløs integrasjon mellom de

digitaliserte plattformene i Forsvaret, og med allierte. Dette gjør det mulig å operere med et høyere tempo og levere våpen over større avstander enn tidligere.

Brigade Nord utvikles til en fullverdig mekanisert brigade. Denne består av fire fullt oppsatte manøverbataljoner med tilhørende taktiske og logistiske støtteavdelinger slik nasjonalt og NATOs planverk forutsetter. Dette vil gjøre Brigade Nord i stand til å sinke en motstander i å få kontroll i avgjørende områder. Kampkraften økes ved innføringen av moderne stridsvogner, luftvern, langtrekkende presisjonsild, forbedret sensorkapasitet og ulike beskyttelsessystemer. Brigaden understøttes av dedikerte helikoptre.

«Alternativ D styrker reaksjonsevnen, tilgjengeligheten og delvis utholdenheten i vedtatt struktur. Dette gir en begrenset evne til å ivareta våre nasjonale oppgaver i fred, krise og krig.»

Kystvaktens struktur videreføres, men de tre nye helikopterbærende kystvaktfartøylene i Jan Mayen-klassen, videreutvikles med økt evne til luftovervåking. Kystvaktens evne til tilstedeværelse styrkes ved at antall seilingsdøgn økes.

For å sikre operativ tilgjengelighet i perioder hvor hovedsystemer skiftes ut, forlenges levetiden for dagens undervannsbåter og mineryddingsfartøy slik at disse forblir operative inntil ny struktur er operativ. Dette inkluderer en midlertidig økning i bemanning og driftsmidler.

Fregattene i Nansen-klassen gjennomfører en nødvendig midtlivsoppdatering for å sikre operativ evne ut levetiden. Det anskaffes to fregatter i en ny fregattklasse for å opprettholde og styrke sjømilitær evne. Anskaffelsen av de to nye fregattene anbefales gjort i samarbeid med allierte nasjoner. Skjold-klasse kystkorvetter videreføres med evne til kontinuerlig tilstedeværelse i nordområdene frem til nye fregatter er operative.

Ved å øke tilgang til multirolle tank- og transportfly vil F-35 kampflyenes rekkevidde og utholdenhet øke. Dermed kan de bedre operere over tid i hele Norges

interesseområder, også i områder langt fra fastlandet. Ved å etablere et bakkebasert nettverk med elektroniske sensorer i tillegg til radarsensorer, forsterkes evnen til å overvåke luftrommet. Langtrekkende luftvern anskaffes, inkludert kapasitet til å kunne beskytte mot kortdistanse ballistiske missiler. De maritime NH90 helikoptrene videreføres, og driften styrkes slik at de leverer antall flytimer som besluttet. Bell 412-helikoptrene erstattes når teknisk levealder nås. De erstattes med et helikopter bedre tilpasset for spesialstyrkenes og Hærens bruk. 18 helikoptre vil gi en akseptabel støtte til både spesialstyrkene og Hæren.

For å møte utviklingen og trusselbildet i cyberdomenet, styrkes evnen til beskyttelse og situasjonsforståelse i cyberdomenet i Etterretningstjenesten og Cyberforsvaret. Styrkingen gjelder både personell og materiell. Også evnen til å levere sikre kommunikasjonstjenester styrkes. Planlegging og ledelse av cyberoperasjoner integreres med øvrig operativ virksomhet i Forsvarets operative hovedkvarter.

Nasjonalt planverk og NATOs forsterkningsplaner krever styrking av Forsvarets evne til å understøtte nasjonale og allierte styrker. Styrkingen av Forsvarets logistikkorganisasjons personellstruktur og leveranseevne gir kapasitet til å understøtte nasjonale styrker og motta allierte styrker i planlagt omfang. Sanitetsstrukturen i Forsvaret styrkes for å støtte alle styrkesjefer nasjonalt. Styrkingen av saniteten og økt sivilt-militært samarbeid gir Forsvaret tilgang til flere kirurgiske kapasiteter og mulighet til evakuering på flere steder samtidig. Evnen til beskyttelse mot kjemiske, biologiske, radiologiske og nukleære trusler økes. Dette er en nasjonal ressurs som kan brukes både i fred, krise og krig.

Alternativ D innebærer en økning på omlag 4000 ansatte og 3500 vernepliktige. I første del av perioden vil utdanningssystemet styrkes for å legge til rette for vekst.

ERSTATTE TAPT EVNE I FORBINDELSE MED KNM «HELGE INGSTAD» FORLIS

Regjeringen vedtok i juni 2019 ikke å reparere KNM «Helge Ingstad». En fregatt er en militær kapasitet som kan løse mange forskjellige oppdrag. Den kan virke i flere forskjellige krigføningsdomener og har egenskaper som gir betydelig fleksibilitet og utholdenhet. Det har vært vurdert å erstatte evnen KNM «Helge Ingstad» representerte med andre løsninger, basert på en sammensatt pakke av andre kapasiteter. Imidlertid har forsvarssjefen konkludert med at dette ikke vil gi den ønskede effekten. De driftsmessige utfordringene vil bli store dersom Forsvaret må drifte ett unikt fartøy. Det ansees som lite økonomisk forsvarlig å bygge kompetanse, reservedeler og vedlikeholdskonsept for kun ett fartøy. Forsvarssjefen anbefaler derfor å erstatte KNM «Helge Ingstad» med to nye fregatter. Dette er nødvendig for å sikre tilstrekkelig operativ effekt med fire fregatter operativt tilgjengelig, og for å legge til rette for effektiv styrkeproduksjon.

Siden det ikke lenger er mulig å anskaffe fregatter med Nansen-designet, må det anskaffes fartøy i en ny fregattklasse. Den nye fregattklassen må i en periode driftes parallelt med de fire fregattene i Nansen-klassen. Dette vil gi en krevende driftssituasjon både for Forsvaret og Forsvarsmateriell. Det anbefales derfor at det etableres samarbeid med en sentral alliert nasjon, både med tanke på anskaffelse, drift, vedlikehold og videre oppgraderinger i et levetidsperspektiv. Forsvarssjefen anbefaler å anskaffe fra en eksisterende produksjonslinje for å redusere tid og kostnad. Det finnes flere fregattprosjekter som enten er pågående eller er under oppstart hos våre mest sentrale allierte. Selv med en slik tilnærming vurderer forsvarssjefen at nye fregatter tidligst vil nå operativ status rundt 2030. Frem til dette må øvrig struktur utvikles, driftes, tilpasses og anvendes optimalt. Et viktig tiltak i dette er å sikre drift av Skjold-klasse kystkorvetter inntil fregattstrukturen er gjenopprettet.

STRUKTURALTERNATIV D
«Tilpasset nasjonal evne»

Strukturalternativ D sikrer en nasjonal evne til å løse Forsvarets oppgaver i våre områder i en ny sikkerhetspolitisk situasjon. Dette er det laveste ambisjonsnivået. Strukturalternativet tar utgangspunkt i vedtatte forsvarsplaner og økes for å tilfredsstille planforutsetningene. Reaksjonsevnen og bemanningen styrkes for å bedre utholdenheten. Volumøkningen er imidlertid begrenset og bidrag til NATOs hurtige reaksjonsstyrker eller andre internasjonale operasjoner vil gå på bekostning av krav til nasjonal beredskap.

(Sammenlignet med nullalternativet)

- Økt reaksjonsevne og tilgjengelighet på vedtatt struktur
- Ivaretar styrkebehovet i nasjonalt planverk
- Økt evne til å sinke en motstander i Nord-Norge
- Økt evne til tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene
- Økt evne til luftoperasjoner gjennom økt evne til beskyttelse mot kryssermissiler og ballistiske missiler
- Økt evne i cyberdomenet
- Styrket evne til alliert mottak
- Økt evne til å operere med et høyere tempo og levere våpen på lengre avstander enn tidligere
- Økt robusthet i kommunikasjonsinfrastrukturen
- Økt evne til medisinsk behandling og evakuering

(Sammenlignet med alternativ C, B og A)

- Lavt volum i alle domener
- Begrenset utholdenhet, både i styrkevolum og understøttelse
- Ikke mulig med større internasjonale bidrag uten å svekke nødvendig nasjonal beredskap
- Sårbar evne til situasjonsforståelse i luftrommet
- Begrenset evne til å forsvare hele landet
- Begrenset evne til å beskytte flere kritisk militære og sivile objekter mot langt-ekkende presisjonsvåpen
- Møter et begrenset antall av NATOs kapabilitetsmål til Norge

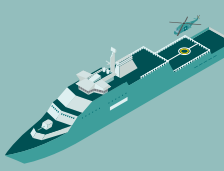
4

TAKTISKE
TRANSPORTFLY

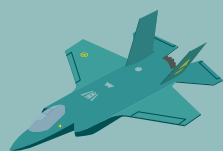
5

MARITIME
PATRULJEFLY

15

KYSTVAKT-
FARTØY

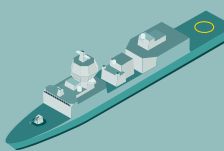
52

KAMPFLY

3+3

LUFTVERN

6

FREGATTER

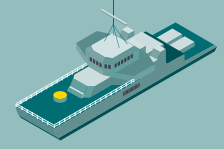
14

MARITIME
HELIKOPTRE

18

TAKTISKE
HELIKOPTRE

3

MINERYDDER-
SYSTEMER

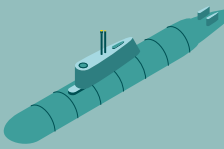
7

MANØVER-
BATALJONER

10

KAMPSTØTTE-
BATALJONER

4

UBÅTER

19,5k

ANSATTE

12,5k

MANNSKAPER

40k

HEIMEVERN

STRUKTURTABELL ALTERNATIV D
«Tilpasset nasjonal evne»

HÆREN

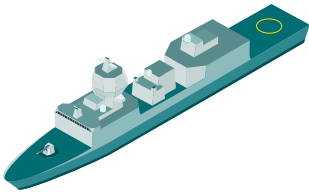
Ledelse
Nasjonalt landoperasjonssenter

Fellesavdelinger i Hæren
Etterretningsbataljon
Forsvarets MP-bataljon
Ingeniørbataljon
Forsvarets CBRN-kompani
Logistikkbataljon
Transportbataljon

Brigade Nord (mekanisert)
Sambandsbataljon
MP-kompani
4 mekaniserte infanteribataljoner
Artilleribataljon med luftvern
Langtrekkende presisjonsildbatteri
Ingeniørbataljon
Stridstrenbataljon
Sanitetsbataljon

Finnmark landforsvar
Grensevakten
Kavaleribataljon
Understøttelse

HM Kongens Garde

SJØFORSVARET

Ledelse
Nasjonalt sjøoperasjonssenter
Embarkert taktisk ledelse
Ledelse av kystvaktoperasjoner

Kystvakten
4 helikopterbærende kystvaktfartøy
6 havgående kystvaktfartøy
5 kystnære kystvaktfartøy

Marinen
4 undervannsbåter
6 fregatter
6 kystkorvetter fases ut når nye fregatter er operativ
3 minerydderenheter med ubemannet teknologi og moderfartøy
KNM «Maud» logistikk- og støttefartøy
2 mindre logistikk- og støttefartøy
Kystjegerkommandoen
Minedykkerkommandoen

Landbasert logistikk og støtte
MARCSS/logistikkbase sjø
2 orlogsstasjoner

LUFTFORSVARET

Ledelse
Norwegian Air Operations Centre
Luftkontroll og varslingsstasjon

Basestruktur, beskyttelse og alliert mottak
3 flystasjoner, hvorav 1 har redusert oppsetting og 1 reservebase
Luftvarslingskjede
3 langtrekkende luftvern batterier med kapasitet mot kortdistanse ballistiske missiler
3 NASAMS III luftvern batterier med kort og middels rekkevidde
3 baseforsvarsavdelinger, hvorav 1 har redusert oppsetting

Kampsystem og operativ støtte
52 F-35 kampfly
500 timer per år multirolle lufttanking- og transportkapasitet
4 C-130J taktiske transportfly
5 P-8A maritime patruljefly
14 NH90 maritime helikoptre
18 helikoptre til spesialstyrkene og Hæren
16 AW101 redningshelikoptre

Internasjonal styrkestruktur
NATO luft- og bakkeovervåking (NATO AWACS og NATO AGS)
Strategisk lufttransport (HAW)

HEIMEVERNET

Ledelse
Territorielt operasjonssenter

Struktur
11 heimevernsdistrikter
37 000 i områdestrukturen
3000 i innsatsstrukturen

CYBERFORSVARET

Cybersikkerhetssenter (MilCERT)
Evne til situasjonsforståelse, beskyttelse og handlefrihet

Operativ støtte
Evne til å levere kommunikasjons- infrastruktur og understøtte kommando- og kontrollstruktur

Kommunikasjonsinfrastruktur
Satellittkommunikasjon
Taktisk datalink
Kommunikasjonsnettverk
Radioinfrastruktur

Strategisk samarbeid

FELLES

Etterretningstjenesten
Forsvarets operative hovedkvarter
Satellittbasert overvåking

Forsvarets sanitet
Ledelse av forsterkende sanitetskapasiteter
1 stort feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Enhanced)
3 små feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Basic)
4 fremskutte kirurgiske team (Role 2 Forward)
4 pasientomlastingsenheter
1 veterinærgruppe
2 luftevakueringsgrupper
2 landevakueringskompanier
Strategisk samarbeid

Forsvarets logistikkorganisasjon
Nasjonalt logistikkoperasjonssenter
4 regionale logistikkledelser
2 bataljoner for mottak, oppstilling og fremføring av allierte styrker (RSOM)
Militærpolitibataljon
Ingeniørbataljon (tung)
Vertslandsstøttebataljon
Felles vannrensekapasitet
Strategisk samarbeid inkludert rekvirerte fartøy og fly

Forsvarets spesialstyrker
Nasjonalt spesialoperasjonssenter
Forsvarets spesialkommando
Marinejegerkommandoen

Tabellen angir den totale strukturen i alternativ D.

04

STRUKTURALTERNATIV C – «STYRKE NATOS KOLLEKTIVE FORSVAR»
Alternativ C vektlegger evnen til å bidra i ulike typer internasjonale operasjoner samtidig som vår daglige nasjonale beredskap opprettholdes. Dette alternativet bygger videre på alternativ D og styrker evnen til å bidra til NATOs kollektive forsvar gjennom å etablere enheter som regelmessig kan delta i blant annet NATOs hurtige reaksjonsstyrker.

Ambisjonen for bidrag utenfor landets grenser, beskrevet i del 3, er lagt til grunn. Strukturen i alternativ C er økt med avdelinger, som vist i tabellen under.

Dette er etterspurte kapasiteter nasjonalt og internasjonalt. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon anbefales det å etablere disse kapasitetene i tillegg til den nødvendige strukturen i alternativ D. Dermed kan operativ evne og norsk handlefrihet opprettholdes samtidig som Norge kan bidra i NATOs hurtige reaksjonsstyrker.

Fregatter inngår som en prioritert leveranse til NATOs stående styrker, operasjoner og beredskap. Disse er ikke nevnt i tabellen, men forsvarssjefen vurderer at seks fartøy i alternativ D er tilstrekkelig for å kunne møte ambisjonen om å bidra med en fregatt til NATO i perioder, gjerne i en rotasjonsordning med logistikkfartøyet KNM «Maud». Forsvarssjefen

vurderer at med 52 F-35 kampfly styrket med luft-tankingskapasitet, vil Forsvaret kunne bidra til NATO med kampfly i begrensede perioder uten å vesentlig svekke nasjonal evne og beredskap. Styrkingen av Forsvarets sanitet i alternativ D vil også gi en evne til understøttelse av leveranser på dette ambisjonsnivået.

Etterretningstjenesten, Forsvarets logistikkorganisasjon og Cyberforsvaret er styrket slik at disse evner å understøtte dette ambisjonsnivået. Materiell- og forsyningsberedskapen, inkludert ammunisjon, reservedeler, drivstoff og andre forsyningsartikler, økes og tilpasses på tilsvarende måte.

«Alternativ C vektlegger evnen til å bidra i ulike typer internasjonale operasjoner samtidig som vår daglige nasjonale beredskap opprettholdes.»

NYE STRUKTURER I ALTERNATIV C SAMMENLIGNET MED ALTERNATIV D

Forsvarsgren	Strukturelement
Hæren	1 motorisert infanteribataljon
Sjøforsvaret	1 minerydderenhet med ubemannet teknologi og moderfartøy
Luftforsvaret	1 C-130J taktisk transportfly 1 P-8A maritimt patruljefly 3 helikoptre til spesialstyrkene 1 NASAMS III luftvern batteri
Forsvarets spesialstyrker	1 Special Operation Task Group

I oppstartsfasen av operasjonene i Irak, Anbar, har Telemark Bataljon en Medevac-øvelse sammen med et amerikansk Black Hawk helikopter. Oppdraget til den norske styrken er å trene og rådggi en brigade i den irakiske hæren.

Rundt 25 fartøy i formasjon under Trident Junction.

STRUKTURALTERNATIV C
«Styrke NATOs kollektive forsvar»

Alternativ C vektlegger evnen til å bidra i ulike typer internasjonale operasjoner samtidig som vår daglige nasjonale beredskap opprettholdes. Strukturen bygger videre på alternativ D og styrker evnen til å bidra til NATOs kollektive forsvar gjennom å etablere enheter som regelmessig kan delta i blant annet de hurtige reaksjonsstyrkene.

(Sammenlignet med alternativ D)

- Økt evne til å bidra kontinuerlig med etterspurte militære styrker til NATOs operasjoner og beredskap uten å svekke nødvendig nasjonal operativ evne

(Sammenlignet med alternativ B og A)

- Lavt volum i alle domener
- Begrenset utholdenhet, både i styrkevolum og i understøttelse
- Sårbar evne til situasjonsforståelse i luftrommet
- Begrenset evne til å forsvare hele landet
- Begrenset evne til å beskytte flere kritisk militære og sivile objekter mot kryssermissiler og ballistiske missiler
- Møter et begrenset antall av NATOs kapabilitetsmål til Norge

Endringer sammenlignet med alternativ D

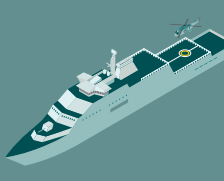
5

TAKTISKE
TRANSPORTFLY

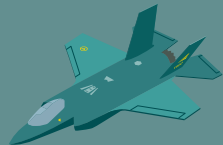
6

MARITIME
PATRULJEFLY

15

KYSTVAKT-
FARTØY

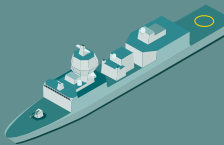
52

KAMPFLY

3+4

LUFTVERN

6

FREGATTER

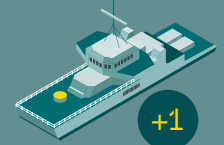
14

MARITIME
HELIKOPTRE

21

TAKTISKE
HELIKOPTRE

4

MINERYDDER-
SYSTEMER

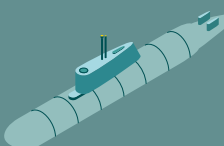
8

MANØVER-
BATALJONER

10

KAMPSTØTTE-
BATALJONER

4

UBÅTER

20k

ANSATTE

13k

MANNSKAPER

40k

HEIMEVERNET

STRUKTURTABELL ALTERNATIV C

«Styrke NATOs kollektive forsvar»

HÆREN

Ledelse
Nasjonalt landoperasjonssenter

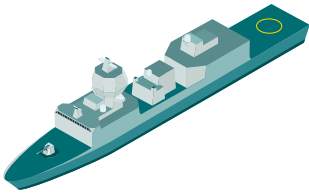
Fellesavdelinger i Hæren
Etterretningsbataljon
Forsvarets MP-bataljon
Ingeniørbataljon
Forsvarets CBRN-kompani
Logistikkbataljon
Transportbataljon

Brigade Nord (mekanisert)
Sambandsbataljon
MP-kompani
4 mekaniserte infanteribataljoner
Artilleribataljon med luftvern
Langtrekkende presisjonsildbatteri
Ingeniørbataljon
Stridstrenbataljon
Sanitetsbataljon

Motorisert infanteribataljon (selvstendig)

Finnmark landforsvar
Grensevakten
Kavaleribataljon
Understøttelse

HM Kongens Garde

SJØFORSVARET

Ledelse
Nasjonalt sjøoperasjonssenter
Embarkert taktisk ledelse
Ledelse av kystvaktoperasjoner

Kystvakten
4 helikopterbærende kystvaktfartøy
6 havgående kystvaktfartøy
5 kystnære kystvaktfartøy

Marinen
4 undervannsbåter
6 fregatter
6 kystkorvetter fases ut når nye fregatter er operative
4 minerydderenheter med ubemannet teknologi og moderfartøy
KNM «Maud» logistikk- og støttefartøy
2 mindre logistikk- og støttefartøy
Kystjegerkommandoen
Minedykkerkommandoen

Landbasert logistikk og støtte
MARCSS/logistikkbase sjø
2 orlogsstasjoner

LUFTFORSVARET

Ledelse
Norwegian Air Operations Centre
Luftkontroll og varslingsstasjon

Basestruktur, beskyttelse og alliert mottak
3 flystasjoner, hvorav 1 har redusert oppsetting og 1 reservebase
Luftvarslingskjede
3 langtrekkende luftvern batterier med kapasitet mot kortdistanse ballistiske missiler
4 NASAMS III luftvern batterier med kort og middels rekkevidde
3 baseforsvarsavdelinger, hvorav 1 har redusert oppsetting
2 logistikkbaser luft

Kampsystem og operativ støtte
52 F-35 kampfly
1 multirolle lufttanking- og transportkapasitet
5 C-130J taktiske transportfly
6 P-8A maritime patruljefly
14 NH90 maritime helikoptre
21 helikoptre til spesialstyrkene og Hæren
16 AW101 redningshelikoptre

Internasjonal styrkestruktur
NATO luft- og bakkeovervåking (NATO AWACS og NATO AGS)
Strategisk lufttransport (HAW)

HEIMEVERNET

Ledelse
Territorielt operasjonssenter

Struktur
11 heimevernsdistrikter
37 000 i områdestrukturen
3000 i innsatsstrukturen

CYBERFORSVARET

Cybersikkerhetssenter (MilCERT)
Evne til situasjonsforståelse, beskyttelse og handlefrihet

Operativ støtte
Evne til å levere kommunikasjonsinfrastruktur og understøtte kommando- og kontrollstruktur

Kommunikasjonsinfrastruktur
Satellittkommunikasjon
Taktisk datalink
Kommunikasjonsnettverk
Radioinfrastruktur

Strategisk samarbeid

FELLES

Etterretningstjenesten
Forsvarets operative hovedkvarter
Satellittbasert overvåking

Forsvarets sanitet
Ledelse av forsterkende sanitetskapasiteter
1 stort feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Enhanced)
3 små feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Basic)
4 fremskutte kirurgiske team (Role 2 Forward)
4 pasientomlastingsenheter
1 veterinærgruppe
2 luftevakueringsgrupper
2 landevakueringskompanier
Strategisk samarbeid

Forsvarets logistikkorganisasjon
Nasjonalt logistikkoperasjonssenter
4 regionale logistikkledelser
2 bataljoner for mottak, oppstilling og fremføring av allierte styrker (RSOM)
Militærpolitibataljon
Ingeniørbataljon (tung)
Vertslandsstøttebataljon
Felles vannrensekapasitet
Strategisk samarbeid inkludert rekvirerte fartøy og fly

Forsvarets spesialstyrker
Nasjonalt spesialoperasjonssenter
Forsvarets spesialkommando
Marinejegerkommandoen

Tabellen angir den totale strukturen i alternativ C.

STRUKTURALTERNATIV B – «STYRKING AV UTVALGTE OMRÅDER»

Alternativ B styrker Forsvaret ytterligere på utvalgte og prioriterte områder sammenlignet med alternativ D og C. Utgangspunktet er NATOs kapabilitetsmål for Norge, men det gjøres et bevisst valg om bare å styrke i ett domene. Alternativ B består av to ulike og mulige utviklingsretninger:

→ styrke stridsevnen på eget territorium (alternativ B-land)

→ styrke stridsevnen i havområdene (alternativ B-sjø)

Alternativ B-land styrker evnen til å motstå et konvensjonelt angrep i nord ytterligere. I tillegg etableres en lett brigade i Sør-Norge.

Brigade Nord ble styrket i alternativ D. Her styrkes i tillegg Etterretningsbataljonen og Finnmark landforsvar ytterligere. Etterretningsbataljonen gis økt kapasitet til offensiv elektronisk krigføring til støtte for Forsvarets fellesoperasjoner i nord. Kavaleribataljonen i Finnmark vil kunne hindre og sinke en motstanders fremrykking gjennom tilføring av stridsvogner og ressurser som luftvern, artilleri, ingeniørkapasitet og langtrekkende presisjonsild. Både Brigade Nord og Finnmark landforsvar er kraftsamlet i nord og spisset mot ett scenario som tar utgangspunkt i å møte et konvensjonelt angrep i nord.

Brigaden i sør etableres med tre motoriserte infanteribataljoner og nødvendig støttestruktur. Denne brigaden vil kunne virke over hele Norge mot ulike type trusler. Brigaden settes opp med pansrede hjulkjøretøy for mobilitet. I tillegg økes antall helikoptre til støtte for Hæren til 18, og strukturen økes med ytterligere ett C-130J transportfly. Økt taktisk og strategisk mobilitet, med helikoptre og transportfly, skal sikre hurtig og effektiv innsetting der behovet oppstår. Infanteribataljonene vil gi landforsvaret økt fleksibilitet til å håndtere hybride trusler og mindre angrep og anslag utenfor hovedaksen i nord. Bataljonene vil også kunne støtte mottak av allierte forsterkninger uten å svekke forsvarsevnen i nord og kunne styrke landforsvaret i Nord-Norge om det blir nødvendig. Et styrket og mer fleksibelt landforsvar vil være en betydelig ressurs til støtte for samfunnet i forbindelse med natur- eller menneskeskapte katastrofer. Det anskaffes ytterligere fire AW101-helikoptre med økt evne for å gjennomføre militære operasjoner. Dette inkluderer støtte til maritime kontraterroroperasjoner, og for å ivareta søk og redning. Evnen til langtrekkende ild i Hæren styrkes for å kunne ramme en motstander

hurtig, hindre og sinke fremrykking, og ramme kritiske mål bak motstanderens linjer. Heimevernet styrkes for å dekke økt behov for sikring av militære og sivile nøkkelobjekter. Dessuten bedrer dette Heimevernets evne til vakthold og sikring av nasjonale etterforsyningsakser og fremrykningsaksene til allierte forsterkningsstyrker.

«Alternativ B-land styrker evnen til å motstå et konvensjonelt angrep i nord ytterligere. I tillegg etableres en lett brigade i Sør-Norge. Alternativ B-sjø vektlegger økt nærvær i havområdene i fred, krise og krig.»

Alternativ B-sjø vektlegger økt nærvær i havområdene i fred, krise og krig. I tillegg styrkes evnen til å sikre de maritime forsterkningstransportene til Norge. Moderne maritim krigføring legger vekt på langtrekkende presisjonsvåpen mot sjø- og landmål. Å beskytte seg mot slike våpensystemer, innebærer en evne til å lokalisere og uskadeliggjøre de skytende plattformene. Egne kapasiteter må derfor evne å dekke større områder og beskytte seg selv mot missiltrusler. Russland satser betydelige ressurser på sin ubåtkapasitet, og dette utgjør den største trusselen for NATO i våre nærområder. Evnen til å drive anti-ubåtoperasjoner vil være et sentralt behov nasjonalt og samtidig et viktig bidrag til NATO. Alternativ B-sjø vektlegger derfor en økt satsing på to av de mest relevante plattformene i denne sammenhengen, nemlig ubåter og fregatter. Antallet ubåter økes til fem, og antall fregatter økes til åtte. For å øke evnen til kontinuerlig nærvær og myndighetsutøvelse i nordområdene økes antall kystvakt fartøy med to. Fartøysøkningen tilsier at det blir behov for å styrke helikoptersituasjonen for Sjøforsvarets plattformer. Dette alternativet anbefaler derfor ti nye maritime helikoptre til Kystvakten, mens NH90 utvikles til anti-ubåtkrigføring. Kystjegerkommandoen videreutvikles i tråd med utviklingen i antall fregatter.

Soldater fra 2. bataljon fikk taktisk transportstøtte under skarpskyting i Setermoen skytefelt.

Flotex 2017. Artilleristene ombord på KHM Thor Heyerdahl.

Det vil gi økt evne til å drive bordingsoperasjoner, bygge situasjonsforståelse og skaffe måldata til fartøyenes langtrekkende våpensystemer. Minerydingskapasiteten, inkludert Minedykkerkommandoen, styrkes slik at kapasiteten ivaretar nasjonale behov, understøttelse av alliert mottak, og samtidig kunne bidra kontinuerlig i NATOs minerydderstyrke i Nord-Europa. Tilgangen på luft-til-luft-tanking økes slik at F-35-kampflyene kan støtte maritime operasjoner i hele vårt maritime operasjonsområde.

Etterretningstjenesten, Forsvarets logistikkorganisasjon og Cyberforsvaret skaleres som nødvendig slik at disse evner å understøtte strukturtiltakene. Materiell og forsyningsberedskapen inkludert ammunisjon, reservedeler, drivstoff og andre forsyningsartikler, økes og tilpasses på tilsvarende måte.

B STRUKTURALTERNATIV B – LAND «Styrke stridsevnen på eget territorium»

Alternativ B styrker Forsvaret på utvalgte områder. Alternativ B består av to mulige utviklingsretninger:

- styrke stridsevnen på eget territorium
- styrke stridsevnen i havområdene

Alternativ B – land styrker evnen til å motstå et konvensjonelt angrep i nord ytterligere. I tillegg etableres en lett brigade i Sør-Norge, som vil kunne bidra mot trusler over hele Norge.

+ (Sammenlignet med alternativ C)

- Økt volum og tilgjengelighet i landomenet
- Økt utholdenhet i hele strukturen, både i styrkevolum og i understøttelse
- Økt mobilitet for landstyrkene
- Økt ildkraft og evne til felles-operativ langtrekkende ild
- Økt evne til å synke en motstander gjennom økt ildkraft
- Økt evne til å forsvare hele landet
- Økt evne til alliert mottak

— (Sammenlignet med alternativ A)

- Sårbar evne til situasjonsforståelse i luftrommet
- Sårbar i maritim evne
- Begrenset evne til å beskytte flere kritisk militære og sivile objekter mot kryssermissiler og ballistiske missiler
- Noen mangler i NATOs kapabilitetsmål til Norge

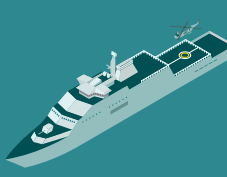
Endringer sammenlignet med alternativ C

6
TAKTISKE
TRANSPORTFLY

6
MARITIME
PATRULJEFLY

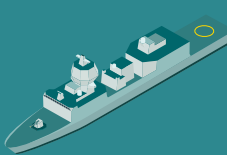
15
KYSTVAKT-
FARTØY

52
KAMPFLY

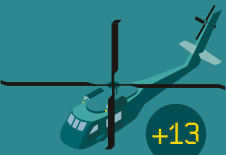
3+4
LUFTVERN

6
FREGATTER

14
MARITIME
HELIKOPTRE

34
TAKTISKE
HELIKOPTRE

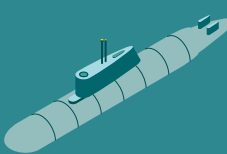
4
MINERYDDER-
SYSTEMER

11
MANØVER-
BATALJONER

16
KAMPSTØTTE-
BATALJONER

4
UBÅTER

22,5k
ANSATTE
15k
MANNSKAPER

42k
HEIMEVERNET

STRUKTURTABELL ALTERNATIV B – LAND

«Styrke stridsevnen på eget territorium»

HÆREN

Ledelse
Nasjonalt landoperasjonssenter

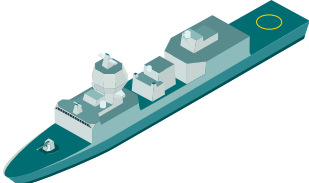
Fellesavdelinger i Hæren
Etterretningsbataljon
Sambandsbataljon
Forsvarets MP-bataljon
Artilleriregiment med 1 langtrekkende presisjonsildbataljon og 1 luftvern-bataljon
Ingeniørbataljon
Forsvarets CBRN-kompani
Logistikkbataljon
Transportbataljon

Brigade Nord (mekanisert)
Sambandskompani
MP-kompani
4 mekaniserte infanteribataljoner
Artilleribataljon
Ingeniørbataljon
Stridstrenbataljon
Sanitetsbataljon

Brigade Sør (motorisert)
Sambandskompani
MP-kompani
Oppklaringsbataljon
3 motoriserte infanteribataljoner
Artilleribataljon
Ingeniørbataljon
Stridstrenbataljon
Sanitetsbataljon

Finnmark landforsvar
Grensevakten
Kavaleribataljon (stridsgruppe)
Understøttelse

HM Kongens Garde

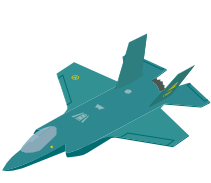
SJØFORSVARET

Ledelse
Nasjonalt sjøoperasjonssenter
Embarkert taktisk ledelse
Ledelse av kystvaktoperasjoner

Kystvakten
4 helikopterbærende kystvaktfartøy
6 havgående kystvaktfartøy
5 kystnære kystvaktfartøy

Marinen
4 undervannsbåter
6 fregatter
6 kystkorvetter fases ut når nye fregatter er operative
4 minerydderenheter med ubemannet teknologi og moderfartøy
KNM «Maud» logistikk- og støttefartøy
2 mindre logistikk- og støttefartøy
Kystjegerkommandoen
Minedykkerkommandoen

Landbasert logistikk og støtte
MARCSS/logistikkbase sjø
2 orlogsstasjoner

LUFTFORSVARET

Ledelse
Norwegian Air Operations Centre
Luftkontroll og varslingsstasjon

Basestruktur, beskyttelse og alliert mottak
4 flystasjoner, hvorav 2 har redusert oppsetting og 4 reservebaser
Luftvarslingskjede
3 langtrekkende luftvern batterier med kapasitet mot kortdistanse ballistiske missiler
4 NASAMS III luftvern batterier med kort og middels rekkevidde
4 baseforsvarsavdelinger, hvorav 2 har redusert oppsetting
2 logistikkbaser luft

Kampsystem og operativ støtte
52 F-35 kampfly
1 multirolle lufttanking- og transportkapasitet
6 C-130J taktiske transportfly med tre lufttankingssett
6 P-8A maritime patruljefly
14 NH90 maritime helikoptre
30 helikoptre til spesialstyrkene og Hæren
4 AW101 helikoptre til Combat search and rescue
16 AW101 redningshelikoptre

Internasjonal styrkestruktur
NATO luft- og bakkeovervåking (NATO AWACS og NATO AGS)
Strategisk lufttransport (HAW)

HEIMEVERNET

Ledelse
Territorielt operasjonssenter

Struktur
11 heimevernsdistrikter
38 000 i områdestrukturen
4000 i innsatsstrukturen

CYBERFORSVARET

Cybersikkerhetssenter (MilCERT)
Evne til situasjonsforståelse, beskyttelse og handlefrihet

Operativ støtte
Evne til å levere kommunikasjons-infrastruktur og understøtte kommando- og kontrollstruktur

Kommunikasjonsinfrastruktur
Satellittkommunikasjon
Taktisk datalink
Kommunikasjonsnettverk
Radioinfrastruktur

Strategisk samarbeid

FELLES

Etterretningstjenesten
Forsvarets operative hovedkvarter
Satellittbasert overvåking

Forsvarets sanitet
Ledelse av forsterkende sanitetskapasiteter
1 stort feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Enhanced)
3 små feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Basic)
4 fremskutte kirurgiske team (Role 2 Forward)
4 pasientomlastingsenheter
1 veterinærgruppe
2 luftevakueringsgrupper
2 landevakueringskompanier
Strategisk samarbeid

Forsvarets logistikkorganisasjon
Nasjonalt logistikkoperasjonssenter
4 regionale logistikkledelser
2 bataljoner for mottak, oppstilling og fremføring av allierte styrker (RSOM)
Militærpolitibataljon
Ingeniørbataljon (tung)
Vertslandsstøttebataljon
Felles vannrensekapasitet
Strategisk samarbeid inkludert rekvirerte fartøy og fly

Forsvarets spesialstyrker
Nasjonalt spesialoperasjonssenter
Forsvarets spesialkommando
Marinejegerkommandoen

Tabellen angir den totale strukturen i alternativ B – land.

B

STRUKTURALTERNATIV B – SJØ «Styrke stridsevnen i havområdene»

Alternativ B styrker Forsvaret på utvalgte områder. Alternativ B består av to mulige utviklingsretninger:

- styrke stridsevnen på eget territorium
 - styrke stridsevnen i havområdene
- Alternativ B – sjø vektlegger økt maritimt nærvær i nordområdene i fred, krise og krig. I tillegg styrkes evnen til å sikre de maritime forsterkningstransportene til Norge.

(Sammenlignet med alternativ C)

- Økt volum og tilgjengelighet i sjødomenet
- Økt utholdenhet i hele strukturen, både i styrkevolum og i understøttelse
- Økt evne til tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene
- Økt evne til alliert mottak
- Økt evne til anti-ubåtoperasjoner
- Økt evne til fellesoperativ langtrekkende ild

(Sammenlignet med alternativ A)

- Sårbar evne til situasjonsforståelse i luftrommet
- Begrenset evne til å forsvare hele landet
- Begrenset evne til å beskytte flere kritisk militære og sivile objekter mot kryssermissiler og ballistiske missiler
- Noen mangler i NATOs kapabilitetsmål til Norge

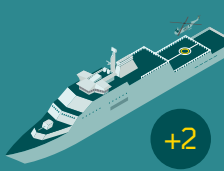
Endringer sammenlignet med alternativ C

5

TAKTISKE
TRANSPORTFLY

6

MARITIME
PATRULJEFLY

17

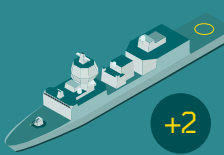
KYSTVAKT-
FARTØY

52

KAMPFLY

3+5

LUFTVERN

8

FREGATTER

24

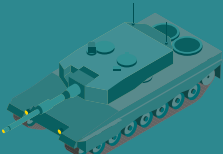
MARITIME
HELIKOPTRE

21

TAKTISKE
HELIKOPTRE

5

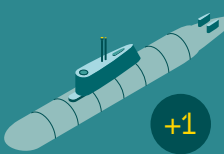
MINERYDDER-
SYSTEMER

8

MANØVER-
BATALJONER

10

KAMPSTØTTE-
BATALJONER

5

UBÅTER

21,5k

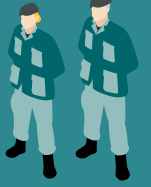
ANSATTE

13,5k

MANNSKAPER

40k

HEIMEVERNET

STRUKTURTABELL ALTERNATIV B – SJØ

«Styrke stridsevnen i havområdene»

HÆREN

Ledelse
Nasjonalt landoperasjonssenter

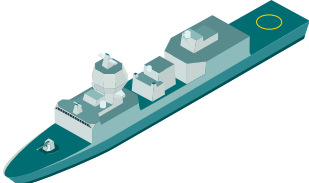
Fellesavdelinger i Hæren
Etterretningsbataljon
MP-bataljon
Forsvarets Ingeniørbataljon
Forsvarets CBRN-kompani
Logistikkbataljon
Transportbataljon

Brigade Nord (mekanisert)
Sambandsbataljon
MP-kompani
4 mekaniserte infanteribataljoner
Artilleri bataljon med luftvern
Langtrekkende presisjonsildbatteri
Ingeniørbataljon
Stridstrenbataljon
Sanitetsbataljon

Motorisert infanteribataljon (selvstendig)

Finnmark landforsvar
Grensevakten
Kavaleribataljon
Understøttelse

HM Kongens Garde

SJØFORSVARET

Ledelse
Nasjonalt sjøoperasjonssenter
Embarkert taktisk ledelse
Ledelse av kystvaktoperasjoner

Kystvakten
4 helikopterbærende kystvaktfartøy
8 havgående kystvaktfartøy
5 kystnære kystvaktfartøy

Marinen
5 undervannsbåter
8 fregatter
6 kystkorvetter fases ut når nye fregatter er operativ
5 minerydderenheter med ubemannet teknologi og moderfartøy
KNM «Maud» logistikk- og støttefartøy
2 mindre logistikk- og støttefartøy
Kystjegerkommandoen
Minedykkerkommandoen
Ubemannede sensorsystemer

Landbasert logistikk og støtte
MARCSS/logistikkbase sjø
2 orlogsstasjoner

LUFTFORSVARET

Ledelse
Norwegian Air Operations Centre
Luftkontroll og varslingsstasjon

Basestruktur, beskyttelse og alliert mottak
4 flystasjoner, hvorav 2 har redusert oppsetting og 4 reservebaser
Luftvarslingskjede
3 langtrekkende luftvern batterier med kapasitet mot kortdistanse ballistiske missiler
5 NASAMS III luftvern batterier med kort og middels rekkevidde
4 baseforsvarsavdelinger, hvorav 2 har redusert oppsetting
2 logistikkbaser luft

Kampsystem og operativ støtte
52 F-35 kampfly
2 multirolle lufttanking- og transportkapasitet
5 C-130J taktiske transportfly
6 P-8A maritime patruljefly
14 NH90 maritime helikoptre (alle utrustet for anti-ubåtoperasjoner)
10 nye maritime helikoptre
21 helikoptre til spesialstyrkene og Hæren
16 AW101 redningshelikoptre

Internasjonal styrkestruktur
NATO luft- og bakkeovervåking (NATO AWACS og NATO AGS)
Strategisk lufttransport (HAW)

HEIMEVERNET

Ledelse
Territorielt operasjonssenter

Struktur
11 heimevernsdistrikter
37 000 i områdestrukturen
3000 i innsatsstrukturen

CYBERFORSVARET

Cybersikkerhetssenter (MilCERT)
Evne til situasjonsforståelse, beskyttelse og handlefrihet

Operativ støtte
Evne til å levere kommunikasjonsinfrastruktur og understøtte kommando- og kontrollstruktur

Kommunikasjonsinfrastruktur
Satellittkommunikasjon
Taktisk datalink
Kommunikasjonsnettverk
Radioinfrastruktur

Strategisk samarbeid

FELLES

Etterretningstjenesten
Forsvarets operative hovedkvarter
Satellittbasert overvåking

Forsvarets sanitet
Ledelse av forsterkende sanitetskapasiteter
1 stort feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Enhanced)
3 små feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Basic)
4 fremskutte kirurgiske team (Role 2 Forward)
4 pasientomlastingsenheter
1 veterinærgruppe
2 luftevakueringsgrupper
2 landevakueringskompanier
Strategisk samarbeid

Forsvarets logistikkorganisasjon
Nasjonalt logistikkoperasjonssenter
4 regionale logistikkledelser
2 bataljoner for mottak, oppstilling og fremføring av allierte styrker (RSOM)
Militærpolitibataljon
Ingeniørbataljon (tung)
Vertslandsstøttebataljon
Felles vannrensekapasitet
Strategisk samarbeid inkludert rekvirerte fartøy og fly

Forsvarets spesialstyrker
Nasjonalt spesialoperasjonssenter
Forsvarets spesialkommando
Marinejegerkommandoen

Tabellen angir den totale strukturen i alternativ B – sjø.

**STRUKTURALTERNATIV A –
«MØTER SIKKERHETSSITUASJONEN»**

Alternativ A etablerer et forsvar som innenfor rammen av NATOs sikkerhetsgarantier møter de aktuelle sikkerhetspolitiske utfordringene i våre nærområder. Alternativet møter de kapabilitetsmålene NATO har satt for Norge. Det gir også en struktur som kan løse mange av NATOs oppgaver og utfordringer i våre nærområder. Et sterkt norsk forsvar i nordområdene kan virke beroligende på stormaktene. På den måten bidrar Forsvaret til å bevare stabiliteten i disse områdene. Volumet av kampenheter økes i alle forsvarsgrener for å styrke evnen til militært nærvær og utholdenhet i sikkerhetspolitiske krisesituasjoner. Strukturalternativ A har ingen åpenbare svakheter, og alternativet har en økt robusthet på sensorsiden for å redusere sårbarheten i en innledende fase av eventuelle fiendtligheter. Dette alternativet har tilstrekkelig kampkraft til å bedre evnen til å motstå tvangsdiplomati og avskrekke en potensiell motstander fra maktbruk. Alternativet styrker forsvarsevnen både på norsk jord og i våre havområder.

I alternativ A styrkes evnen til kontroll, varsling og overvåking. I gjeldende langtidsplan oppgraderes luftvarslingskjeden. I alternativ A økes kapasiteten og robustheten. Systemets sårbarheter reduseres ved at alle sensorene byttes ut. Luftbårne sensorplattformer innføres for å oppnå økt robusthet i tillegg til den stasjonære kontroll- og varslingskjeden. De luftbårne sensorplattformene vil dekke luftrom som i dag er udekket og være nødvendige for å kunne iverksette mottiltak mot kryssermissiler.

Luftvernkapasiteten økes ytterligere ved å øke antall NASAMS III-batterier. Styrkingen vil gi mulighet for luftvernbeskyttelse på flere flystasjoner og andre kritiske militære objekter og sivil infrastruktur.

«Alternativ A etablerer et forsvar som innenfor rammen av NATOs sikkerhetsgarantier møter de aktuelle sikkerhetspolitiske utfordringene i våre nærområder.»

Forsvarets spesialstyrker øker ytterligere evnen til militære spesialoperasjoner, samt støtte til kontraterror, krisehåndtering og håndtering av irregulære og hybride trusler.

Etterretningstjenesten, Forsvarets logistikkorganisasjon og Cyberforsvaret skaleres som nødvendig slik at disse evner å understøtte strukturtiltakene. Materiell- og forsyningsberedskapen inkludert ammunisjon, reservedeler, drivstoff og andre forsyningsartikler økes, og tilpasses på tilsvarende måte.

Soldater fra Telemark bataljon løper ut av en CV9030 stormpanservogn under en øvelse i Altmark Training Area i Tyskland.

Luftvernartilleribataljonen fra Ørlandet skyter med NASAMS III luftvern på Andøya.

A

STRUKTURALTERNATIV A
«Møter sikkerhetssituasjonen»

Alternativ A etablerer et forsvar som kan møte de aktuelle sikkerhetspolitiske utfordringene i nærområdene våre. Antall kampenheter økes i alle forsvarsgrener for å styrke militært nærvær og utholdenhet i sikkerhetspolitiske kisesituasjoner. Alternativet er uten åpenbare svakheter og har nok kampkraft til å motstå tvangsdiplomati og avskrekke en potensiell motstander fra å bruke makt på norsk jord og i våre havområder. Alternativet svarer på kapabilitetsmålene NATO har satt for Norge og gir en struktur som kan løse mange av alliansens utfordringer i nord, noe som igjen kan berolige stormaktene og bidra til å bevare stabiliteten.

- +** (Sammenlignet med øvrige alternativer)
- Balansert struktur
 - Volum og tilgjengelighet i alle domener
 - Utholdenhet i alle domener og i understøttelse
 - Evne til situasjonsforståelse i alle domener
 - Ildkraft og evne til fellesoperativ ild på tvers av domener
 - Evne til beskyttelse av kritisk militær og sivil infrastruktur
 - Evne til å forsvare hele landet
 - Evne til tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i norske interesseområder
 - Evne til alliert mottak
 - Møter NATOs kapabilitetsmål til Norge

■ (Begrensninger)

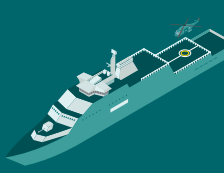
Begrenset evne til å beskytte mot alle typer ballistiske missiler

6
TAKTISKE
TRANSPORTFLY

6
MARITIME
PATRULJEFLY

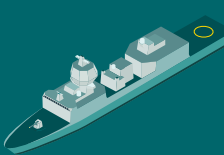
17
KYSTVAKT-
FARTØY

52
KAMPFLY

3+6
LUFTVERN

8
FREGATTER

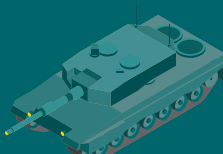
24
MARITIME
HELIKOPTRE

34
TAKTISKE
HELIKOPTRE

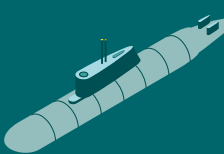
5
MINERYDDER-
SYSTEMER

11
MANØVER-
BATALJONER

16
KAMPSTØTTE-
BATALJONER

5
UBÅTER

24k

ANSATTE
15,8k
MANNSKAPER

42k
HEIMEVERNET

STRUKTURTABELL ALTERNATIV A

«Møter sikkerhetssituasjonen»

HÆREN

Ledelse
Nasjonalt landoperasjonssenter

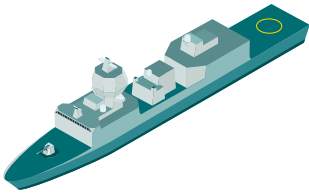
Fellesavdelinger i Hæren
Etterretningsbataljon
Sambandsbataljon
Forsvarets MP-bataljon
Artilleriregiment med 1 langtrekkende presisjonsildbataljon og 1 luftvern-bataljon
Ingeniørbataljon
Forsvarets CBRN-kompani
Logistikkbataljon
Transportbataljon

Brigade Nord (mekanisert)
Sambandskompani
MP-kompani
4 mekaniserte infanteribataljoner
Artilleribataljon
Ingeniørbataljon
Stridstrenbataljon
Sanitetsbataljon

Brigade Sør (motorisert)
Sambandskompani
MP-kompani
Oppklaringsbataljon
3 motoriserte infanteribataljoner
Artilleribataljon
Ingeniørbataljon
Stridstrenbataljon
Sanitetsbataljon

Finnmark landforsvar
Grensevakten
Kavaleribataljon (stridsgruppe)
Understøttelse

HM Kongens Garde

SJØFORSVARET

Ledelse
Nasjonalt sjøoperasjonssenter
Embarkert taktisk ledelse
Ledelse av kystvaktoperasjoner

Kystvakten
4 helikopterbærende kystvaktfartøy
8 havgående kystvaktfartøy
5 kystnære kystvaktfartøy

Marinen
5 undervannsbåter
8 fregatter
6 kystkorvetter fases ut når nye fregatter er operativ
5 minerydderenheter med ubemannet teknologi og moderfartøy
KNM «Maud» logistikk- og støttefartøy
2 mindre logistikk- og støttefartøy
Kystjegerkommandoen
Minedykkerkommandoen
Ubemannede sensorsystemer

Landbasert logistikk og støtte
MARCSS/logistikkbase sjø
2 orlogsstasjoner

LUFTFORSVARET

Ledelse
Norwegian Air Operations Centre
Luftkontroll og varslingsstasjon

Basestruktur, beskyttelse og alliert mottak
4 flystasjoner, hvorav 1 har redusert oppsetting og 4 reservebaser
Luftvarslingskjede
3 luftbårne kontroll- og sensorplattformer
3 langtrekkende luftvern batterier med kapasitet mot kortdistanse ballistiske missiler
6 NASAMS III luftvern batterier med kort og middels rekkevidde
4 baseforsvarsavdelinger, hvorav 1 har redusert oppsetting
2 logistikkbaser luft

Kampsystem og operativ støtte
52 F-35 kampfly
2 multirolle lufttanking- og transportkapasitet
6 C-130J taktiske transportfly med tre lufttankingsett
6 P-8A maritime patruljefly
14 NH90 maritime helikoptre (alle utrustet for anti-ubåtoperasjoner)
10 nye maritime helikoptre
30 helikoptre til spesialstyrkene og Hæren
4 AW101 helikoptre til Combat search and rescue
16 AW101 redningshelikoptre

Internasjonal styrkestruktur
NATO luft- og bakkeovervåking (NATO AWACS og NATO AGS)
Strategisk lufttransport (HAW)

HEIMEVERNET

Ledelse
Territorielt operasjonssenter

Struktur
11 heimevernsdistrikter
38 000 i områdestrukturen
4000 i innsatsstrukturen

CYBERFORSVARET

Cybersikkerhetssenter (MilCERT)
Evne til situasjonsforståelse, beskyttelse og handlefrihet

Operativ støtte
Evne til å levere kommunikasjons-infrastruktur og understøtte kommando- og kontrollstruktur

Kommunikasjonsinfrastruktur
Satellittkommunikasjon
Taktisk datalink
Kommunikasjonsnettverk
Radioinfrastruktur

Strategisk samarbeid

FELLES

Etterretningstjenesten
Forsvarets operative hovedkvarter
Satellittbasert overvåking

Forsvarets sanitet
Ledelse av forsterkende sanitetskapasiteter
1 stort feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Enhanced)
3 små feltsykehus med akuttkapasitet (Role 2 Basic)
4 fremskutte kirurgiske team (Role 2 Forward)
4 pasientomlastingsenheter
1 veterinærgruppe
2 luftevakueringsgrupper
2 landevakueringskompanier
Strategisk samarbeid

Forsvarets logistikkorganisasjon
Nasjonalt logistikkoperasjonssenter
4 regionale logistikkledelser
2 bataljoner for mottak, oppstilling og fremføring av allierte styrker (RSOM)
Militærpolitibataljon
Ingeniørbataljon (tung)
Vertslandsstøttebataljon
Felles vannrensekapasitet
Strategisk samarbeid inkludert rekvirerte fartøy og fly

Forsvarets spesialstyrker
Nasjonalt spesialoperasjonssenter
Forsvarets spesialkommando
Marinejegerkommandoen

Tabellen angir den totale strukturen i alternativ A.

04

KONSEKVENSER AV VEKST

Alle alternativene for styrking av Forsvaret gir et større volum av operative styrker. Denne volumøkningen forutsetter en balansert utvikling av personell, materiell, bygg og anlegg. Økt volum forutsetter større utdanningskapasitet ved Forsvarets skoler, herunder instruktører og eiendom, bygg og anlegg (EBA). Det forutsetter også tilstrekkelig kapasitet ved avdelingene til å ta mot nyutdannede, i tillegg til nødvendig materiell og EBA i militære leirer. Utfordringen for Forsvaret er at omlag all reservekapasitet er avviklet de siste årene. Tilfang på instruktører, materiell, bygg og anlegg vil være en flaskehals. Vekst i Forsvaret må derfor planlegges nøye, og midlertidige løsninger vil være nødvendige for å sikre fremdriften under en oppbygging.

Personell og kompetanse

Alle personellkategorier må økes. Utfordringene vil imidlertid variere med de ulike kategoriene. Gjennom dagens veletablerte system for sesjon kan Forsvaret hurtig øke inntaket av vernepliktige mannskaper for å dekke Forsvarets behov. En økning i antall mannskaper kan imidlertid ikke initieres før rekrutt- og fagskoler og de operative avdelingene har tilstrekkelig kapasitet. Dette innebærer også at personlig bekledning, materiell, våpen og forlegninger må være tilgjengelige.

Oppbygging av spesialist- og offiserskorpset er imidlertid mer tidkrevende. Det tar tre år å utdanne en offiser. Det tar også tid å utvikle spesialistkompetanse. Offiserer og spesialister trenger flere års erfaring for å fylle sentrale funksjoner i styrkestrukturen. Det blir derfor viktig å bruke alle virkemidler fleksibelt både for å rekruttere og beholde relevant personell i disse kategoriene.

Kapasiteten ved Forsvarets utdanningssystem må bli betydelig større, og tilgangen på ledere (befal og offiserer) må sikres før antall spesialister og mannskaper kan økes.

Materiell og våpen

Mer personell vil kreve en større beholdning av personlig utrustning og våpen. Disse må anskaffes før antall vernepliktige økes. Når grunnleggende soldatutdanning skilles ut fra operative avdelinger, trengs ekstra materiell til den grunnleggende treningen. Dette gjelder i første rekke avdelingsmateriell og kjøretøyer.

Trening og øving

Gjeldende langtidsplan bygger opp trenings- og øvingsnivået i de stående avdelingene til å møte NATOs standard (ACO Force Standards). Denne oppbyggingen fullføres og videreføres for alle nye avdelinger. Den aktive reserven trenes og øves jevnlig og i tråd med avdelingens operative ambisjon. Overføring til Heimevernet forenkles ved at alt relevant militært personell skal tilfredsstillende Heimevernets krav til enkeltmannsferdigheter.

Bygg og anlegg

Et større volum i styrkestrukturen vil kreve en økning i bygningsmassen innenfor en rekke områder: forlegning, forpleining, velferd, idrett, garasjering, operative flater og så videre. I dette rådet legges det opp til å utnytte eksisterende baser der tilgangen til skyte- og øvingsfelt er god. Disse basene anbefales utvidet med nødvendig bygg og anlegg. Det må legges vekt på standardløsninger og om nødvendig midlertidige løsninger, for å sikre en hurtig utvidelse av kapasiteten. Forsvarets basestruktur videreføres, med de tilpasninger som er listet i neste punkt.

Utdeling av verne-
dyktighetsmedaljen til
Ving 72 og opprykks-
seremoni for Ving 70 ved
Cyberingeniørskolen ved
Forsvarets høyskole.

Soldat fra HV-01 og politi
på en samvirkeøvelse
under øvelse Oslofjord.

04

FORSVARETS BASER

I Finnmark utvikles Porsangmoen for etablering av kavaleribataljonen. Høybuktkmoen videreføres for Grensevakten. Utviklingsbehovet varierer avhengig av alternativ.

I indre Troms beholdes garnisonsstrukturen, men basene videreutvikles for å dekke behovet til Hærens ledelse og fellesavdelinger, Brigade Nord, Bardufoss flystasjon, og alliert trening og øving.

I Ofoten-området fortsetter utviklingen på Evenes flystasjon. Videre må Ramsund orlogsstasjon på sikt videreutvikles i tett sammenheng med Evenes flystasjon, til en fullverdig sjømilitær logistikkbase i nord for nasjonale og allierte behov.

I Trøndelag fortsetter videreutviklingen av både Ørland flystasjon og Luftforsvarets base Værnes. Denne videreutviklingen legger opp til at hovedsetet for Luftforsvarets skolesenter utvikles på Værnes sammen med utvalgte skoler. Tidlig i perioden flyttes Baseforsvarstaktisk skole fra nåværende lokasjon til Værnes for å sikre gode rammevilkår for videre vekst innenfor baseforsvar.

Terningmoen videreutvikles som hovedsete for Heimevernet og felles rekruttskole. Hærens avdelinger i Sør-Norge fordeles mellom Terningmoen og Rena.

Sessvollmoen videreutvikles, blant annet med økt kapasitet for grunnleggende befalsutdanning. Lutvann vil på sikt bli prioritert til Etterretningstjenesten, og nye fasiliteter for distriktsstaben i HV-02 lokaliseres

i Oslo-området. Huseby videreføres i tråd med Hans Majestet Kongens Gardes behov.

Rygge flystasjon utvikles som base for deler av Forsvarets helikopterstruktur og i forbindelse med alliert virksomhet. Luftforsvarets flyoperative trenings-senter (LFTS) videreføres på Rygge.

I Agder opprettholdes gjeldende plan for nedleggelse av Kjevik.

Sjøforsvarets baser i Rogaland og Vestland videreføres og tilpasses. Særlig må utvidelse av kaiplass på Haakonsvern tilpasses til økningen i antall fregatter.

Lagre, verksteder og annen infrastruktur i Forsvarets logistikkorganisasjon utvikles og tilpasses et forsvar med større behov for reaksjonsevne og utholdenhet.

Om Luftforsvarets flystasjoner

For å sikre understøttelse av egne og allierte luftoperasjoner i hele landet, vil Ørland, Evenes og Rygge flystasjoner utvikles for høyintensitetsoperasjoner. Bardufoss vil bli utviklet for å dekke enkelte operative funksjoner for å kunne støtte allierte flystyrker under trening og øving. Videre vil eksisterende luftoperativ infrastruktur med stor operativ verdi videreføres på inntil fire sivile lufthavner som reservebaser, avhengig av strukturalternativ. Banak stasjon videreføres som en treningsfasilitet og deployeringsbase.

BASER SOM ANBEFALES VIDEREFØRT

FELLES	LAND	SJØ	LUFT
Bjerkvik/ Elvegårdsmoen Reitan Bodin Kuhaugen Jørstadmoen Bergenhus Wallemsviken Sessvollmoen Eggemoen Akershus festning Lutvann Kolsås Linderud Karljohansvern/Vealøs	Høybuktkmoen (inkludert grensestasjoner) Porsangmoen Skjold Bardufoss leir Setermoen Hellarbogen Rena Terningmoen Huseby Heimevernsstruktur videreføres i nåværende lokasjoner	Trondenes Sortland Ramsund Haakonsvern Madla	Banak Sørreisa Bardufoss Evenes Ørland Værnes (skolesenter) Gardermoen Rygge Reservebaser: Andøya Bodø Værnes Sola 330-skvadronen detasjement: Banak, Bodø, Ørland, Florø, Sola og Rygge

FIGUR 4
Forsvarets baser

IMPLEMENTERING

Det tar lang tid å bygge forsvarsstrukturer som gir operativ effekt. Det er derfor nødvendig å starte en styrking av Forsvaret tidlig i kommende periode. Anbefalt struktur beskriver et målbilde for et styrket forsvar. Den beskriver en bredde av kapasiteter forsvarssjefen anbefaler for å løse Forsvarets oppgaver i en kompleks trusselsituasjon. Nye kapasiteter må tilpasses den teknologiske utviklingen og mulighetene som oppstår når investeringene skal gjøres.

Forsvarets gjennomføringsevne og ressurser legger rammer for utviklingen. Det er nødvendig med tydelige prioriteringer av hvilke tiltak som bør iverksettes først. Det bygges videre på den vedtatte strukturen og i første del av planperioden styrkes alle alternativene med nødvendige kapasiteter for å få mer effekt av strukturen. På lengre sikt bygger alternativene på hverandre der de viktigste tiltakene i et lavere ambisjonsnivå prioriteres først. Følgende hovedgrep utover tiltak i gjeldende langtidsplan skisseres:

Gjennomgående tiltak som løpende tilpasses strukturutviklingen

- styrke bemanningen og andre driftsbetingelser, slik at den strukturen man til enhver tid har kan møte krav til reaksjonsevne og kvalitet
- styrke vedlikehold, reservedels- og andre beredskapsbeholdninger i alle forsyningsklasser, slik at de innfrir krav til reaksjonsevne og en minimumsevne for utholdenhet
- tilpasse Forsvarets operative ledelse, inklusiv nødvendige informasjonssystemer og infrastruktur, slik at den til enhver tid effektivt kan lede operasjoner i en nasjonal og alliert ramme
- utvikle evne til logistisk understøttelse
- styrke evnen til etterretning for rettidig varsling og etterretningsmessig støtte til militære operasjoner
- utvikle evnen til militære cyberoperasjoner og elektronisk krigføring
- utvikle Forsvarets romaktivitet i tett samarbeid med allierte og sivile strategiske partnere
- tilpasse trenings- og øvingsnivå til kortere reaksjonstider
- utvikle og modernisere eiendom, bygg og anlegg tilpasset Forsvarets fremtidige behov, inkludert å ta i bruk nye og mer kosteffektive EBA-løsninger der det er mulig

Nye strukturtiltak i perioden 2021–2024

- etablere evnen til vekst ved å øke produksjonskapasiteten ved Forsvarets skoler
- videreutvikle grunnutdanningen av soldater utenfor operative enheter ved å bygge ut en tilstrekkelig struktur for rekruttutdanning
- reetablere tre stående manøverbataljoner i Brigade Nord
- påbegynne anskaffelsen av moderne stridsvogner
- øke levetid på utvalgte strukturelementer i Marinen for å sikre operativ tilgjengelighet i perioder med utskifting
- styrke evnen til å beskytte flystasjonene mot trusler fra luft og bakke
- fullføre innføringen av kampflysystemet F-35
- styrke driftsforutsetningene for NH90 maritime helikoptre for å øke tilgjengeligheten på disse
- øke evnen til alliert mottak, trening og øving
- øke medisinsk behandling- og evakueringskapasitet
- øke CBRN-kapasiteten (kjemisk, biologisk, radioaktivt og kjernefysiske stoffer og ladninger) til støtte for Forsvaret og sivile behov

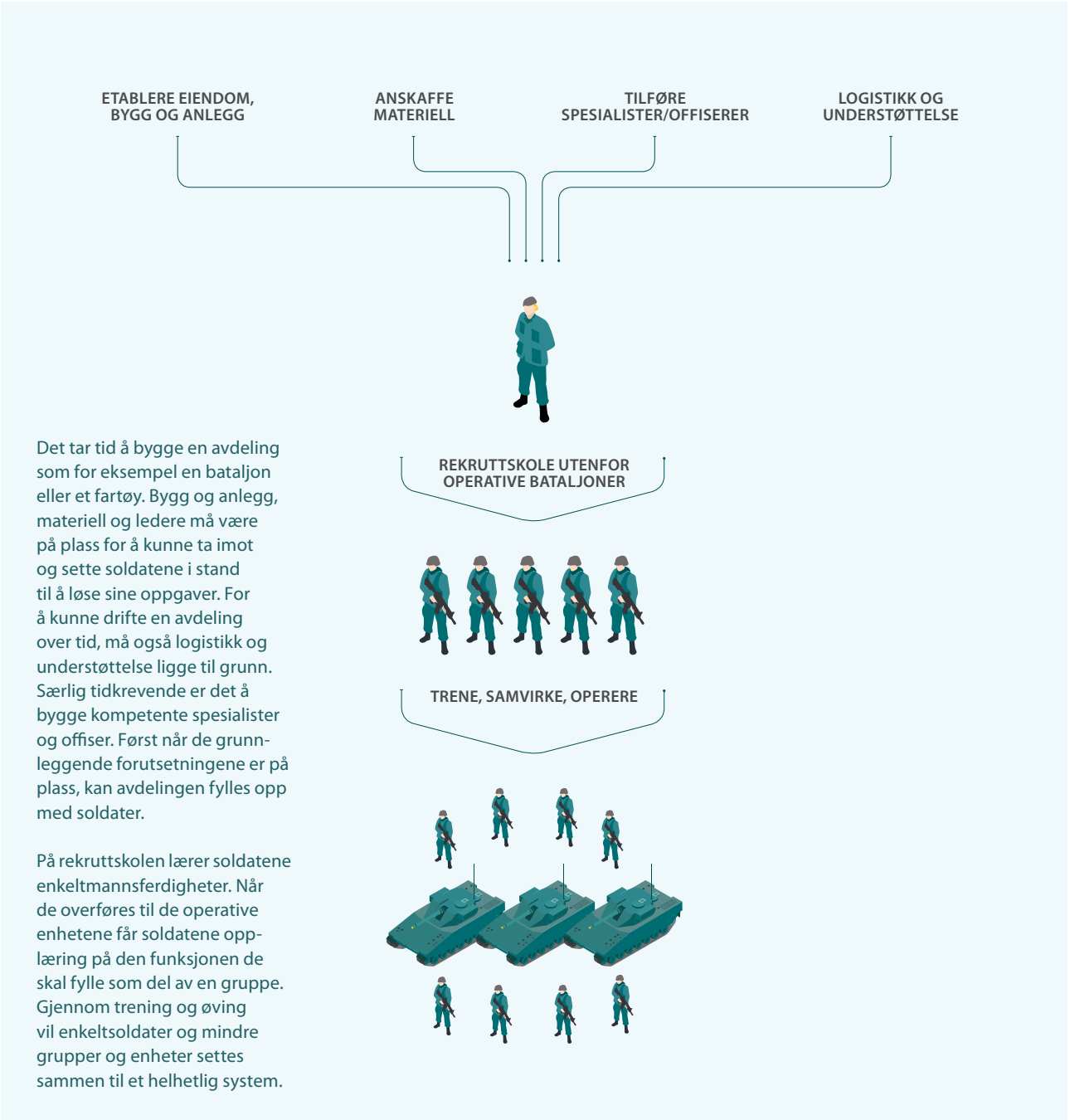
Nye strukturtiltak i perioden 2025–2028

- styrke og fullføre etableringen av Finnmark landforsvar
- fullføre mekaniseringen av Brigade Nord, inkludert nye stridsvogner og økt luftvern, med fire manøverbataljoner
- påbegynne etableringen av Brigade Sør med en motorisert infanteribataljon
- etablere en kapasitet med langtrekkende presisjonsvåpen i Hæren
- påbegynne anskaffelse av ny og økt fregattstruktur
- øke luftovervåkingskapasiteten i nord ved å utruste Jan Mayen-klassen med økt kapasitet
- etablere nasjonalt nettverk med passive elektroniske sensorer for økt overvåking og situasjonsforståelse
- fullføre utbyggingen av Evenes flystasjon.
- Investere i ny helikopterkapasitet til spesialstyrkene og Hæren, som erstatning for Bell412

Etter 2028 iverksettes øvrige strukturtiltak som beskrevet i strukturtabellen under hvert alternativ.

FIGUR 5

Bygging av struktur

04

KOSTNADSBEREGNINGER

FSJ anbefaler et styrket forsvar. Det skal være balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi. Alle alternativer vektlegger en gradvis økonomisk økning fra et videreført 2020-budsjettnivå med 3 milliarder kroner i 2021, 6 milliarder kroner i 2022, 9 milliarder kroner i 2023 og 12 milliarder kroner i 2024. Fra 2024 økes stigningstakten i oppbyggingen av alternativene A, B og C slik at alternativ A ligger 25 milliarder kroner over videreført 2020 budsjettnivå innen 2028, alternativ B ligger 20 milliarder kroner over og alternativ C 15 milliarder kroner over.

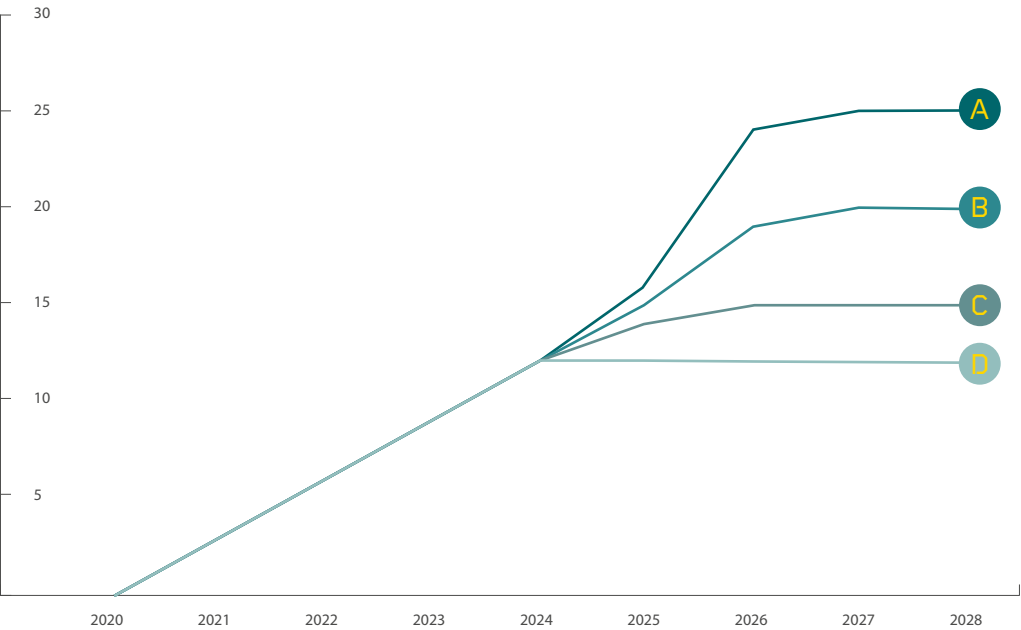
I 2024 er driftskostnadene økt med om lag 4,5 milliarder kroner, som i hovedsak knytter seg til økt bemanning, økt bruk av materiell og styrket vedlikehold slik at Forsvaret innehar forventet operativ evne, utholdenhet og reaksjonsevne som ivaretar behovene

i det nasjonale planverket. Investeringene øker med 7,5 milliarder kroner i materiell og eiendom, bygg og anlegg. De største satsingene er kommando- og kontrollsystemer, cyber, våpen, kjøretøy, fartøyer, luftfartøyer, samt forsyningsberedskap, reservedeler og tiltak som øker operativ tilgjengelighet.

I 2028 øker driftskostnadene i alternativ A med om lag 10 milliarder kroner fra 2020-budsjettnivået. Kostnadene knytter seg i hovedsak til økt bemanning og drift av en større materiellmengde. Investeringsnivået øker med om lag 15 milliarder kroner. De viktige satsingsområder er etterretninger, kommando og kontroll, en mekanisert Brigade Nord, forsyningsberedskap, oppstart etablering av Brigade Sør, nye fregatter, luftvern og helikoptre.

Etter 2028 anslås forsvarsutgiftene til å øke i tråd med den forsvarsspesifikke kostnadsveksten.

FIGUR 6 —ØKONOMISK OPPTRAPPING
Milliarder

Kystvakthelikopteret NH90 øver på KV «Senja», utenfor Harstad.

Leopard 2A4NO stridsvogner, tilhørende Panserbataljonen i Brigade Nord, på den multinasjonale vinterøvelsen Northern Wind 19 i Norrbotten, Sverige.

Forsvarssjefens øvrige anbefalinger

Overgangsperiodene mellom nytt og gammelt materiell må planlegges godt. Forsvaret må også heve cyberkompetansen. I tillegg må det tilrettelegges for mer alliert trening og sivilt-militært samarbeid.

05

VIDEREUTVIKLE FORHOLDET MELLOM DRIFT OG INVESTERING

Forsvaret må kontinuerlig investere i moderne materiell for å holde følge med utviklingen i andre land. Å videreføre et forsvar krever en investeringsandel av budsjettet på minimum 20 prosent, som er NATOs krav. Norge som et høyteknologisk forsvar må ha en høyere investeringsprosent og i oppbyggingsperioder vil den ligge enda høyere. For å effektivt utnytte investeringene må det sikres tilstrekkelige driftsbudsjetter i hele investeringens levetid. Det er derfor nødvendig med nye simuleringsverktøy for å sikre en langsiktig driftprofil på forsvarsbudsjettet. Bruk av hylleware og strategisk samarbeid vil kunne redusere usikkerhet i beregningen av driftsutgifter. Anskaffelser av mindre kostbart materiell bør gjøres som driftsanskaffelser, for å redusere investeringsporteføljen. Særlig gjelder dette informasjons- og kommunikasjonsteknologi med kort levetid. Samtidig må materiell og EBA som ikke skal videreføres utfases og avhendes raskest mulig for å frigjøre driftsmidler.

OPPRETTHOLDE OPERATIV EVNE VED SKIFTE AV HOVEDSYSTEMER

Forsvaret skifter jevnlig ut gammelt materiell med nytt. Dette er en helt nødvendig modernisering. I dag fases mange av de eldre systemene ut før nye systemer er operative, noe som gir redusert operativ evne i overgangen. På grunn av utviklingen i sikkerhets-situasjonen med reduserte varslingstider betyr dette at vi ikke kan gå ned på operativ evne. Utfordringen gjelder særlig for de store systemene med få enheter, som ubåter, fartøy og fly. Overgangsperiodene mellom nytt og gammelt materiell må planlegges nøye og tidlig. For å opprettholde operativ tilgjengelighet, er vi nødt til å bygge opp nødvendig bemanning for å kunne operere gammelt materiell samtidig som vi faser inn nytt. Materiellet kan ikke fases ut før nytt er på plass og klart til bruk.

Forsvarssjefen anbefaler i alle strukturalternativene tiltak for å opprettholde operativ evne ved skifte av hovedsystemer, blant annet for stridsvogner, helikoptre, ubåt, maritim mineryddingskapasitet, maritime patruljefly og videreføring av Skjold-klassen i påvente av nye fregatter.

VIDEREUTVIKLE ROMVIRKSOMHETENS Plass I FORSVARETS STRUKTUR

Forsvaret er avhengig av kapasiteter i verdensrommet for å planlegge og gjennomføre militære operasjoner.

Dagens evne til å bruke slike kapasiteter er liten. Gjeldende langtidsplan startet derfor en satsing med å utvikle kapasiteter og samarbeidskonstellasjoner for å ivareta Forsvarets behov. Denne satsingen må videreføres for at Forsvaret skal ha evnen til å overvåke, kommunisere globalt og utøve presisjonsengasjement. Forsvaret videreutvikler tilgangen til rombasert maritim overvåking og helhetlig overvåking under nasjonal kontroll, noe som vil gi bedre situasjonsforståelse. Forsvarets tilgang til satellittkommunikasjon i nordområdene styrkes for å sikre nødvendig evne til kommunikasjon, kommando og kontroll. Evnen til situasjonsforståelse i rommet etableres i samarbeid med sivile aktører og nære allierte.

«Forsvaret må kontinuerlig investere i moderne materiell for å holde følge med utviklingen i andre land.»

NATO har nylig utgitt sin overordnede rompolicy, og det forventes at verdensrommet etableres som et femte operasjonsdomene mot slutten av 2019. Den allierte tilnærmingen til verdensrommet vil få betydning for Forsvaret ved at evnen til å bruke det som et operasjonsdomene må styrkes. Samtidig er anvendelsen av romkapabiliteter og teknologi i økende grad preget av flerbruksløsninger hvor samme satellitt kan tjene både sivile og militære formål.

VIDEREUTVIKLE FORSVARETS EVNE INNENFOR CYBEROPERASJONER

Forsvaret er mer avhengig av cyberdomenet. Forsvarets evne til å drive cyberoperasjoner for å oppnå effekt, situasjonsforståelse og beskyttelse i cyberdomenet er liten. Infrastrukturen i cyberdomenet er kritisk sårbar for flere samfunnsfunksjoner som Forsvaret er avhengig av i krise og krig. NATO har anerkjent cyberdomenet som et krigføringsdomene. I løpet av de siste tre tiårene har staters bruk av cyberdomenet gjennomgått en rivende utvikling. Integrasjonen og sammenkoblingen av datamaskiner i alt fra våpenplattformer til kontorsystemer, betyr at cyberdomenet innehar informasjon og data som stater kan benytte i konflikter.

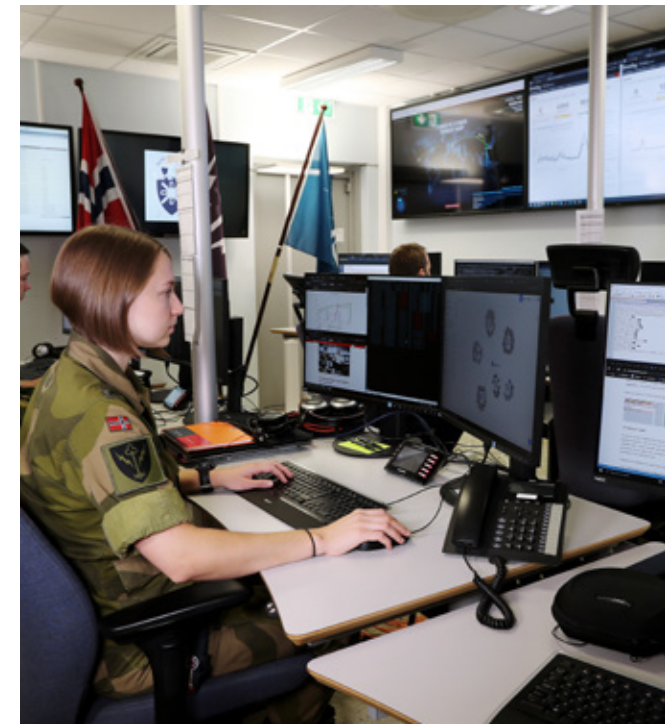

Soldater fra British Army går i land fra et fransk landgangsfartøy i CTM-klassen under øvelse Trident Juncture 2018 i Norge.

Evnen til å forstå cybersituasjonen videreutvikles på et fellesoperativt nivå, for å kunne gjøre gode risikovurderinger og utlede handlemåter for beskyttelse mot fremmede cyberoperasjoner. Effektoperasjoner integreres som en naturlig del av fellesoperasjoner på lik linje med de øvrige domenene. Bemanningen økes på taktisk og operasjonelt nivå for å drive integrasjon av cyberoperasjoner og videreutvikle stabsprosessene. Styrkingen krever realistisk trening og øving innenfor cyberoperasjoner på alle kommandonivå, også sammen med allierte og sivile aktører i en totalforsvarsramme. For å beskytte og anvende cyberdomenet, kreves det en kontinuerlig utvikling innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Kompetanse innenfor cyberoperasjoner må heves i hele sektoren. Opplæring for militære og sivile spesialister i cyberoperasjoner må styrkes. Forsvaret får i dag ikke tilgang til nok kvalifisert personell innenfor cyberoperasjoner. Utfordringene med personell og kompetanse innen cyberoperasjoner vil øke, og fordrer tiltak for å sikre sektorens behov på sikt.

Cyberoperasjonssenteret på Jørstadmoen.

Cyberoperasjoner må derfor inkluderes i utdanningen i Forsvaret. På kort sikt må fleksible rekrutteringsløsninger tas i bruk.

VIDEREUTVIKLE FORSVARETS EVNE TIL OPERASJONER I INFORMASJONSMILJØET

Forsvaret har en begrenset evne til operasjoner i dagens informasjonsmiljø. Det globale informasjonsmiljøet er i kontinuerlig og stadig raskere endring. I dette miljøet kan både statlige og ikke-statlige aktører anvende konvensjonelle, ukonvensjonelle og hybride virkemidler for å forsøke å påvirke og skape en ønsket effekt. Forsvaret må styrke evnen til å synkronisere alle aktivitetene slik at de ønskede effektene i informasjonsmiljøet oppnås. Forsvarets operative hovedkvarter styrkes gjennom økt bemanning og kompetanse for å ivareta informasjonsoperasjoner og psykologiske operasjoner som en integrert del av fellesoperasjoner. En større evne til å synkronisere militære aktiviteter og virkemidler med informasjonsoperasjoner vil kunne bidra til å påvirke utfallet av hendelser, kriser og krig.

VIDEREUTVIKLE FORSVARETS EVNE TIL ELEKTRONISK KRIGFØRING

Forsvaret er i liten grad i stand til å utnytte det elektromagnetiske spektrum på en sikker og effektiv måte. Samtidig er dette en egen operativ arena hvor en motstander kan påvirke oss. Økt behov og økt trussel underbygger en styrking. Det anbefales å styrke operativ og faglig ledelse, forsterke situasjonsbevissheten ved å bli i stand til å overvåke utvalgte deler av det elektromagnetiske spektrum kontinuerlig, og integrere dette med andre operasjoner innenfor en fellesoperativ ramme. Det er behov for å øke kapasiteten til å utføre offensive elektromagnetiske operasjoner mot en motstanders taktiske og operasjonelle sambands- og kommunikasjonssystemer. Nye enheter må ha evnen til å bruke det elektromagnetiske spektrum etter hvert som disse videreutvikles og tilføres, herunder også økt beskyttelse i egne systemer.

Innenfor elektronisk krigføring er det vanskelig å skille mellom sivil og militær aktivitet og hvorvidt aktiviteten foregår innenfor en nasjonal eller alliert ramme. Det vil i den videre utviklingen legges vekt på å finne kosteffektive samarbeidsløsninger, samtidig som evnen til nasjonale elektromagnetiske operasjoner styrkes.

KJEMISK, BIOLOGISK, RADIOAKTIVT OG NUKLEÆRT VERN (CBRN) I FORSVARET

Forsvaret har liten kapasitet til å håndtere utfordringen som CBRN-midler kan medføre. Bruk, eller trusselen om bruk, av ukonvensjonelle stridsmidler som kjemiske giftstoffer, biologiske smittestoffer eller radioaktivitet gir særegne utfordringer for Forsvaret og samfunnet. Slike midler kan ramme sivile og militære mål, og vil kunne fremkalle frykt og irrasjonelle handlemåter.

Forsvarets CBRN-kapasitet styrkes med personell og materiell til å forstå trusselen og håndtere utslipp av kjemiske og biologiske stridsmidler, giftige industri-kjemikalier, radioaktivitet og effekter av atomspredninger. Styrkingen gir evne til å avkrefte bruk av slike midler der de ikke er til stede, og til å rense personell og materiell ved behov. En styrking gir økt mobilitet til Forsvarets øvrige styrker ved bedret forståelse av trusselen og styrkebeskyttelse. Styrkingen innebærer en evne til å møte NATOs kapabilitetsmål for Norge og alliertes forventninger innenfor dette området. CBRN-kapasiteten vil kunne støtte samfunnet på kort varsel med riktig kompetanse og håndtering.

VIDEREUTVIKLE EVNE TIL FOREBYGGENDE SIKKERHET

Trusselen fra aktører som driver ulovlig informasjonsinnhenting i og mot Forsvaret, vokser, og Forsvarets evne til å håndtere disse truslene må styrkes. Risiko- og sårbarhetsbildet har blitt mer komplekst, og vi må styrke evnen til å beskytte verdiene våre. Forsvaret må videreutvikle en sikkerhetstjeneste som møter dagens sikkerhetssituasjon. Det anbefales at sikkerhetstjenesten styrkes med noe personell og moderne teknologi for å ivareta det overordnede ansvaret for utøvelsen av forebyggende sikkerhetstjeneste i Forsvaret. Forsvaret vil da være i stand til å bidra til tidlig varsling, undersøke, følge opp og lære av oppståtte hendelser, og ivareta vertslandsansvaret innenfor sikkerhetstjeneste ved økt alliert nærvær. Forsvarets sikkerhetstjeneste vil utredes videre med tanke på ambisjon og videre utvikling, herunder Forsvarets sikkerhetsavdelings ansvarsområde og rolle i fremtiden.

CBRN-tropp fra ingeniørbataljonen på Rena trener på CBRN-trusler i bygninger.

KONTINUERLIG UTVIKLE ET RELEVANT FORSVAR VED Å TA I BRUK NY OG EKSISTERENDE TEKNOLOGI

Den teknologiske utviklingen påvirker militære organisasjoner og operasjoner på flere måter. Ny teknologi kan bidra til at oppgaver løses mer kostnadseffektivt og på nye måter. Det vil redusere faren for tap av liv, gi økt ytelse, og gjøre det mulig å løse oppgaver som tidligere ikke lot seg løse.

Mer teknologi gir ikke i seg selv større operativ evne. Teknologi kan gjøre mennesker bedre i stand til å beslutte og utføre oppgavene. Forsvaret må legge vekt på evnen til å tilpasse og utnytte avansert teknologi som vil kunne ha en stor militær fordel. Dette innebærer en helhetlig tilnærming hvor teknologiske muligheter og sårbarheter vurderes sammen med utviklingen av doktriner, kompetanse og organisasjon. Selv om andre aktører vil dominere teknologiutviklingen, kan Forsvaret konkurrere gjennom å bli best til å nyttiggjøre seg teknologien. Evne og vilje til å utnytte ny og eksisterende teknologi, og få den hurtig ut til kompetente brukere, er sentralt.

En rekke teknologiområder på ulikt modenhetsnivå kan bli viktig for Norges og NATOs forsvarsevne. Blant

disse er utviklingen innenfor teknologiområder som autonomi, beslutningsstøtte og styringssystemer (herunder kunstig intelligens), maskinlæring og stordata, cyber og elektromagnetisk utnyttelse (herunder laser-, og energivåpen), informasjon- og kommunikasjonsteknologi, missilteknologi inkludert hypersoniske gjenstander, sensorteknologi, effektiv logistikk med nye konsepter for vedlikehold, lagerstyring og etterforsyning, og blandet virkelighet til bruk i blant annet simulatorstøtte til trening, øving og planlegging.

Fremtidsrettede forsvarskapasiteter blir til gjennom nyskaping og innovasjon. Nyskaping innenfor de identifiserte teknologiområdene vil kunne bidra til å styrke evnen til fellesoperasjoner. Verdien av innovasjon realiseres når den kommer til praktisk anvendelse. Det er behov for å styrke evnen til å omsette nye løsninger raskt. Risikovilje er en grunnleggende forutsetning for å drive innovasjonsprosessen. Spesielt viktig er en aksept for å ta risiko i tidlig fase av utviklingen. Forsvarssjefen anbefaler at det etableres en finansiering som gir fleksibilitet til raskere å teste ut og ta i bruk nye løsninger. Det anbefales å etablere et transformasjonsfond med en gradvis økning i finansiering.

05

Et slikt fond med en praktisk anvendelse og avkortet prosess for testing, eksperimentering og utvikling, kan gjøre det mulig å finne svar og løsninger på behov raskere enn i dag. Det vil også tidlig kunne avdekke teknologier som ikke vil gi nødvendig effekt og dermed redusere risiko for feilinvesteringer.

DEN ALLIERTE DIMENSJONEN

Alliert tilstedeværelse, trening og øving

Forsvaret har i liten grad ressurser til å legge til rette for alliert tilstedeværelse, trening og øving. Det er i norsk interesse at nasjoner som inngår i bilateral og alliert forsterkning av Norge, har erfaring med å operere militære styrker her i landet. For å oppnå dette anbefales det å legge til rette for økt alliert nærvær i Norge og i våre nærområder. Dette innebærer utvikling av både militær og sivil infrastruktur som kan brukes av allierte, god tilgang til relevante trenings- og øvingsområder, og at Forsvaret er interoperabelt og har relevante kapasiteter som gjør det interessant å trene og øve med Forsvaret.

Evnen til å motta allierte styrker er begrenset. En styrket tilrettelegging av alliert trening og øving i Norge vil øke Norges evne til å motta allierte forsterkninger i krise og krig. Alliert trening og øving planlegges i hovedsak videreført med norske avdelinger som vertskap, og der norske styrker er lokalisert, eller i områder der det drives øving. Dette vil legge til rette for økt samtrening mellom allierte og nasjonale styrker.

Forsvaret har effektivisert bort mye eiendom, bygg og anlegg og den resterende faste infrastrukturen prioriteres til nasjonal struktur. Ved ledig kapasitet, og der det er hensiktsmessig, kan fast infrastruktur benyttes til allierte formål. Prinsippet om etablering av midlertidig infrastruktur for å dekke allierte behov til forlegning og forpleining videreføres gjennom avtaler med strategiske partnere. Særlig gjelder dette ved større «topper» ved alliert trening og øving.

Ved noen baser har Forsvaret langvarige forpliktelser knyttet til å være vertskap for rutinemessige treningsopphold av allierte avdelinger. Dette gjelder i hovedsak marineinfanterister fra USA, Storbritannia og Nederland. For å sikre hensiktsmessig understøttelse og frigjøre fast infrastruktur til norske styrker, vil det investeres i midlertidig infrastruktur på basene Setermoen, Skjold, Bardufoss og Værnes. Infrastrukturen vil kunne brukes ved alliert mottak.

Alliert mottak

Planverket for forsvaret av Norge krever at Forsvaret har evne til å ta imot allierte forsterkningsstyrker samtidig som det foregår kampoperasjoner i nord. Mottak av forsterkningsstyrker krever at Norge i fredstid har etablert infrastruktur, kapasiteter og planer for mottak. Spesielt vil det være viktig å sikre tilgang til flyplasser, havneanlegg og drivstofflagre. Mottak av allierte luftmilitære styrker vil kreve kapasitet utover de baser som Forsvaret har drift på i fredstid.

«Det er i norsk interesse at nasjoner som inngår i bilateral og alliert forsterkning av Norge har erfaring med å operere militære styrker i Norge. For å oppnå dette anbefales det å legge til rette for økt alliert nærvær i Norge og i våre nærområder.»

I alle alternativene er evnen til alliert mottak styrket, men evnen øker fra alternativ D til A. Samtlige strukturalternativer legger opp til en nøktern ambisjon, ettersom alliert mottak krever infrastruktur utover det som er påkrevet for nasjonale styrker.

Alle de taktiske ledelsessentrene og Forsvarets operative hovedkvarter ressurssettes med en ambisjon om å kunne lede nasjonale og allierte styrker i en innledende fase. Basert på erfaringer fra Trident Juncture 2018 etableres det avdelinger i Forsvaret som har som primæroppgave å sikre effektivt mottak, oppstilling og videre fremføring av allierte styrker i planlagt omfang og i flere områder samtidig. Heimevernets evne til sikring av områder og akser for troppeforflytninger gjennom landet styrkes. Kapasitet til mottak og understøttelse av allierte luftstyrker vil utvikles ved flystasjoner i daglig drift, og avhengig av strukturalternativ vil eksisterende luftoperativ infrastruktur med høy operativ verdi videreføres på inntil fire sivile lufthavner som reservebaser for å kunne motta allierte luftmilitære styrker. I alle alternativene bortsett fra alternativ C og D, etableres

det i tillegg infrastruktur klagt for midlertidige baseområder, fasiliteter for desinfisering av kjøretøy og noe drivstoffkapasitet til understøttelse av allierte. Haakonvern tilføres en økt kaikapasitet, som også er relevant for alliert mottak. Ramsund etableres som et logistikknutepunkt for sjøstridskrefter, som også ivaretar allierte i nord. Cyberforsvaret styrkes for en forbedret evne til integrasjon med allierte.

Samarbeid med nære allierte

Forsvaret har i for liten grad et målrettet bilateralt og flernasjonalt forsvarssamarbeid. De eksisterende samarbeidsaktivitetene er i arbeidet med det fagmilitære rådet kartlagt, og det er utarbeidet forslag til hvilke aktiviteter som bør prioriteres for å målrette aktiviteten ytterligere. Slikt samarbeid bør overordnet innrettes slik at det bidrar til troverdig avskrekking og forsvar av Norge. Økt samarbeid med nasjoner som har styrker, som i planverk og/eller bilaterale avtaler er planlagt å inngå i forsvaret av Norge på kort og lang sikt, prioriteres.

Det anbefales å inngå forpliktende samarbeid med andre nasjoner der anskaffelse, drift og videreutvikling integreres fullt ut. Dette gjøres allerede i dag for F-35-kampflyene og tilsvarende samarbeid utvikles for de nye maritime patruljeflyene og de nye under vannsbåtene. Erfaringene er gode. Forsvarssjefen anbefaler bi- eller multilateralt bindende samarbeid innenfor ny maritim minemottakskapasitet, ny fregattstruktur, ny luftvernstruktur, ny helikopterstruktur og ny stridsvognekapasitet.

VIDEREUTVIKLE SIVILT-MILITÆRT SAMARBEID

Forsvaret er avhengig av at det sivile samfunnet fungerer best mulig i hele konfliktspekteret. Samfunnsikkerheten påvirker Forsvarets evne til å ivareta statssikkerheten. Dersom sentral infrastruktur som sykehus, kommunikasjon eller strøm- og kraftforsyning trues eller faller bort, vil dette ha stor innvirkning på Forsvarets operative evne. Styrkingen av motstandsevnen i det sivile samfunn, og evnen til koordinering på tvers av sektorer, har stor betydning for forsvarsevnen.

Det har vært en betydelig utvikling og fremgang innenfor sivilt-militært samarbeid i løpet av gjeldende langtidsplanperiode. Igangsatte eller fullførte arbeider er totalforsvarsprogrammet, arbeidet med NATOs syv grunnleggende forventninger («7 Baseline Requirements»), gjennomføringen av øvelsene Trident Javelin i 2017 og Trident Juncture i 2018. Inkludert

dert i dette er arbeidet med nytt forsvarsplanverk og konkretisering av behov for sivil støtte til Forsvaret. Arbeidet har avdekket flere utfordringer og muligheter, og det er behov for ytterligere tiltak for å styrke, videreutvikle og effektivisere sivilt-militært samarbeid.

Trident Juncture 2018 ga Norge mange gode erfaringer og bekreftet viktigheten av at sivilt-militært samarbeid øves og trenes. Det bør arrangeres større totalforsvarsøvelser med jevne mellomrom for å videreutvikle sivilt-militært samarbeid slik at det fungerer når vi trenger det.

Forsvarets operative evne er avhengig av sivil støtte. Beredskapsavtaler eller andre mekanismer som ivaretar tilstrekkelig tilgang til blant annet elektronisk kommunikasjon, kapasitet til infrastrukturtiltak, transport, legemidler, drivstoff og andre forsyninger, er sentralt for Forsvaret på hele konfliktskalaen og strategisk samarbeidet må videreutvikles.

Evnen til å håndtere hybrid krigføring i en konflikt-situasjon er for liten, og det trengs kompetanseheving og bevisstgjøring fra taktisk til strategisk nivå, både i sivil og militær sektor. Håndteringen av enkelthendelser vil først og fremst foregå sektorvis og gjerne på lavere nivå. Hovedutfordringene er derfor å oppdage, forstå og attribuere eventuell hybrid virkemiddelbruk og vurdere sammenhenger og intensjon. Det er et behov for å forbedre evnen til tverrsektoriell situasjonsforståelse, informasjonsflyt og samarbeidsmekanismer. Kommunikasjonsløsninger og liaisonfunksjoner må utvikles videre.

Forsvarets evne til å håndtere hybride trusler og avdekke og dokumentere slike aktiviteter er lav og må styrkes. Særlig gjelder dette for spesialstyrkenes evne til å håndtere slike trusler. Det legges opp til økt kompetanseheving innenfor strategisk kommunikasjon og bedre beskyttelse av Forsvarets kommunikasjons- og informasjonsinfrastruktur. Evnen til koordinert og tverrsektorielt respons må styrkes for å respondere riktig og til rett tid. Samfunnssikkerhet og statssikkerhet må ses i tettere sammenheng for at nasjonen samlet skal ivareta nasjonal sikkerhet i dette trusselbildet.

FORBEDRING, EFFEKTIVISERING, INNOVASJON OG UTVIKLING

Det stilles krav til at Forsvaret får mest mulig forsvar for tildelte ressurser. Forsvaret skal kontinuerlig forbedre og fornye seg. Målet er å frigjøre økonomisk handlingsrom som kan omprioriteres slik at Forsvarets operative evne blir bedre. Forbedrings- og utviklings-

05

tiltak må være realistiske, basere seg på fakta og grundige analyser, og primært måles i operativ effekt for å sikre at tiltakene gir ønsket gevinst. Det er samtidig viktig at gevinstene ikke tas ut før tiltakene er realisert. Gjennom økt kompetanse og effektive prosesser skal Forsvaret styrke evnen til å planlegge og gjennomføre forbedring og utvikling på lokalt nivå.

Forsvarssektoren skal i løpet av de neste årene fase ut store og kompliserte strukturalternativer. Det påvirker alle ressurser i form av materiell, personell, økonomi, eiendom, bygg og anlegg (EBA). Samspillet mellom ressursene i faser med utskifting av materiell bør videreutvikles, og det antas å være et potensial for effektivisering i disse prosessene.

Forsvaret skal fortsette å utnytte muligheter som ligger i teknologi og digitalisering. Digitale verktøy som skaper sømløs samhandling på tvers av Forsvarets struktur, vil føre til høyere kvalitet, mer effektive prosesser og gi økt operativ effekt. Innenfor logistikk og flere IKT-tjenester ligger det muligheter for forbedring og effektivisering gjennom strategisk samarbeid og bruk av sivile aktører. Utdanning gjennom sivile aktører som utnytter teknologi og digitalisering kan gi økt effekt, særlig for fagområder i liten grad er egnet for Forsvaret.

Økt standardisering, strategisk samarbeid, partnerskap med sivile aktører og samdrift av militære kapasiteter med andre nasjoner, har stort potensial for forbedring og utvikling. Her ligger det muligheter innenfor temaer som blant annet materiell- og EBA-investeringer, materielldrift, logistikk og driftsanskaffelser. Forsvarets logistikkorganisasjon og Cyberforsvaret er godt i gang med slike tiltak. Innenfor EBA bør det vurderes å bruke sivile entreprenører i større grad enn i dag. Bruk av standardløsninger og midlertidige løsninger på EBA, der militære særkrav ikke er nødvendig, vil bidra til effektivisering. Et annet effektiviseringstiltak vil være å vurdere hvordan Forsvaret dekker sitt EBA-behov.

Tiltaket med å trekke grunnleggende soldatutdanning ut fra de operative avdelingene er et forbedrings-

og utviklingstiltak som gir økt kompetanse, kvalitet, operativ tilgjengelighet og evne. Dette vil frigjøre operative avdelinger til operativ virksomhet.

«Digitale verktøy som skaper sømløs samhandling på tvers av Forsvarets struktur, vil føre til høyere kvalitet, mer effektive prosesser og gi økt operativ effekt.»

Forbedrings- og effektiviseringstiltak kan i noen tilfeller medføre økning av en ressurs. Slik personellsituasjonen er i flere av Forsvarets operative avdelinger i dag, kan en beskjedne økning i bemanningen gi betydelig operativ effekt, i tillegg til å styrke beredskap og reaksjonsevne. Det kan bidra til å hindre avgang på personellkategorier som er utsatt for stor belastning eller gjøre det mulig for en avdeling å levere den effekten som forventes. Forsvaret er i ferd med å implementere større reformer, blant annet sentralisering av HR-funksjonen og innføring av ordning for militært tilsatte (OMT). Forsvarssjefen anbefaler at nye identifiserte tiltak til effektivisering som påvirker personellstrukturen i Forsvaret vurderes utsatt frem til effekten av de nevnte tiltakene og reformene blir tydeligere. Forsvarssjefen anbefaler å styrke bemanningen i Forsvaret gjennomgående i alle strukturalternativer. Vekst er nødvendig for å møte dagens trusselbilde med rett kompetanse til rett tid.

Skipsdykkere
fra KV Svalbard i
Vestisen. →

Ansvarlig utgiver: Forsvaret

Konsept, design og produksjon:
Redink i samarbeid med Forsvaret

Foto: Alle bildene er tatt av
Forsvarets fotografer

FORSVARET.NO